

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Strasbourg, 15. novembra 2013

MIN-LANG (2013) 21rev

EVROPSKA LISTINA O REGIONALNIH ALI MANJŠINSKIH JEZIKIH

Poročilo odbora strokovnjakov
Odboru ministrov Sveta Evrope
po 16. členu listine

Četrto poročilo

SLOVENIJA

V skladu s tretjim odstavkom 16. člena listine je odbor strokovnjakov Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih Odboru ministrov Sveta Evrope predložil svoje četrto poročilo o izvajanju listine v Sloveniji. Poročilo vsebuje predloge priporočil Odbora ministrov Sloveniji. Po tretjem odstavku 16. člena listine ima slovenska vlada možnost dati svoje pripombe na vsebino poročila.

Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih predvideva nadzorni mehanizem za ocenjevanje izvajanja listine v državi pogodbenici z namenom, da po potrebi da priporočila za izboljšave v njeni zakonodaji, politiki in praksi. Osrednji dejavnik v tem postopku je odbor strokovnjakov, ustanovljen po 17. členu listine. Njegova glavna naloga je poročati Odboru ministrov o svoji oceni izpolnjevanja obveznosti posamezne pogodbenice, preučiti dejanski položaj regionalnih ali manjšinskih jezikov v državi in po potrebi pogodbenico spodbujati, da bo postopoma dosegla višjo raven zavezanosti.

Odbor ministrov je zato v skladu s prvim odstavkom 15. člena predpisal obliko za periodična poročila, ki jih mora pogodbenica predložiti generalnemu sekretarju. Država poročilo javno objavi. V skladu s to obliko pogodbenice poročajo o dejanskem izvajanju listine, o splošni politiki za jezike, za katere veljajo varstveni ukrepi iz II. dela listine, in podrobneje o vseh ukrepih, sprejetih za izvajanje določb, izbranih za vsak jezik, za katerega veljajo varstveni ukrepi iz III. dela listine. Prva naloga odbora strokovnjakov je torej preverjanje informacij iz periodičnega poročila za vse regionalne ali manjšinske jezike na ozemlju posamezne države.

Vloga odbora strokovnjakov je, da oceni obstoječe pravne akte, predpise in dejansko prakso, ki jo posamezna država uporablja za regionalne ali manjšinske jezike. V skladu s tem je odbor oblikoval ustrezen način dela. Tako zbira informacije od organov oblasti in neodvisnih virov v državi, da bi skušal dobiti pošteno in pravično predstavo o dejanskem položaju jezika. Po uvodnem pregledu oddanega periodičnega poročila po potrebi pogodbenici predloži vprašanja, da bi od organov oblasti pridobil dodatne informacije o zadevah, za katere meni, da so v poročilu nezadostno pojasnjene. Po opravljenem pisnem postopku delegacija odbora strokovnjakov državo običajno obiše. Med obiskom se sestane z organi in združenji, katerih delo je tesno povezano z uporabo ustreznih jezikov, ter se posvetuje z organi oblasti o vprašanjih, na katera so jo opozorili. Ta postopek zbiranja informacij naj bi odboru strokovnjakov omogočil učinkovitejšo izvajanje listine v državi.

Odbor strokovnjakov nato sprejme poročilo. Predloži ga Odboru ministrov skupaj s predlogi priporočil, za katera se ta lahko odloči, da jih bo poslal državi pogodbenici.

VSEBINA

1. poglavje Osnovne informacije	4
1.1 Slovenska ratifikacija listine	4
1.2 Delo odbora strokovnjakov.....	4
1.3 Konkretna vprašanja, ki so se pojavila pri ocenjevanju izvajanja določb listine v Sloveniji.....	4
1.3.1 Teritorialni obseg izvajanja listine, kar zadeva nemški in hrvaški jezik, izvajanje listine za nemški, hrvaški in srbski jezik	5
1.3.2 Tradicionalna prisotnost bosanskega jezika	6
1.4 Novi zakonodajni ukrepi	6
2. poglavje Ugotovitve odbora strokovnjakov o odgovoru slovenskih organov oblasti na priporočila Odbora ministrov RecChL (2010)5	7
3. poglavje Ocena odbora strokovnjakov po II. in III. delu listine	8
3.1 Ocena po II. delu listine	8
3.2 Ocena po III. delu listine.....	19
3.2.1 Madžarski jezik	19
3.2.2 Italijanski jezik.....	27
4. poglavje – Ugotovitve in predlogi priporočil	36
4.1 Ugotovitve odbora strokovnjakov v četrtem obdobju spremljanja izvajanja	36
4.2 Predlogi priporočil na podlagi ugotovitev četrtega obdobja spremljanja izvajanja	38
Dodatek I: Listina o ratifikaciji	39
Dodatek II: Pripombe slovenskih organov oblasti.....	40

1. poglavje Osnovne informacije

1.1 Slovenska ratifikacija listine

1. Slovenija je Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih (v nadaljnjem besedilu: listina) ratificirala 4. oktobra 2000. Listina je v Sloveniji začela veljati 1. januarja 2001.

2. Slovenska listina ije o ratifikaciji je v Prilogi 1 k temu poročilu. Dne 26. aprila 2007 je Državni zbor sprejel Zakon o spremembi Zakona o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki je bil objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije – MP št. 7/2007 (Ur. l. RS št. 44/2007). Posledica tega je bila nova deklaracija, priložena listini o ratifikaciji.

3. Prvi odstavek 15. člena listine določa, da države pogodbenice vsaka tri leta predložijo poročilo v obliki, ki jo predpiše Odbor ministrov. Četrto periodično poročilo, ki bi ga Slovenija morala oddati junija 2012, je generalni sekretar Sveta Evrope prejel 16. septembra 2013.

1.2 Delo odbora strokovnjakov

4. To ocenjevalno poročilo temelji na informacijah, ki jih je odbor strokovnjakov povzel iz četrtega periodičnega poročila Slovenije in pridobil v pogovorih s predstavniki regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji ter slovenskimi organi oblasti med svojim obiskom od 4. do 16. novembra 2013. Prejel je številne izjave, ki so jih v skladu z drugim odstavkom 16. člena listine predložili organi in združenja, pravno veljavno ustanovljeni v Sloveniji.

5. V četrtem ocenjevalnem poročilu bo obravnaval predvsem določbe in vprašanja, ki so bila v tretjem ocenjevalnem poročilu opredeljena kot posebno problematična. Ocenil bo zlasti, kako so se slovenski organi oblasti odzvali na priporočila odbora strokovnjakov in Odbora ministrov. Obravnaval bo tudi nova vprašanja, ki so se pojavila v četrtem obdobju spremljanja izvajanja.

6. Poročilo vsebuje podrobna priporočila, ki naj jih slovenski organi oblasti upoštevajo pri oblikovanju politike v zvezi z regionalnimi ali manjšinskimi jeziki. Odbor strokovnjakov je na podlagi podrobnih priporočil sestavil tudi seznam predlogov za splošna priporočila, ki naj jih Sloveniji izreče Odbor ministrov, kot je določeno v četrtem odstavku 16. člena listine.

7. Odbor strokovnjakov obžaluje, da je Slovenija četrto periodično poročilo predložila s 15-mesečno zamudo. Tovrstne zamude močno ovirajo postopek spremljanja in delovanje mehanizma iz listine. Odbor strokovnjakov zato poziva slovenske organe oblasti, naj se držijo obveznosti poročanja vsake tri leta, kakor je določeno v prvem odstavku 15. člena listine.

8. Maja 2011 je so Svet Evrope in slovenski organi oblasti v Ljubljani priredili okroglo mizo o izvajanju listine. Udeležili so se je predstavniki odbora strokovnjakov, svetovalnega odbora za Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin in državnih organov oblasti. Dan pred tem je potekalo srečanje s predstavniki govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov, saj žal slovenski organi oblasti niso našli možnosti za skupni sestanek.

9. Ocenjevalno poročilo temelji na političnih in pravnih okoliščinah, kakršne so bile v času, ko je bil odbor strokovnjakov na obisku v Sloveniji (novembra 2013).

10. To poročilo je odbor strokovnjakov sprejel 15. novembra 2013.

1.3 Konkretna vprašanja, ki so se pojavila pri ocenjevanju izvajanja določb listine v Sloveniji

11. Kot je odbor strokovnjakov ugotovil že v prejšnjih ocenjevalnih poročilih, v Sloveniji veljajo zelo visoki pravni standardi zaščite madžarskega in italijanskega jezika na narodno mešanih območjih. Izvajanje tega pravnega okvira je na nekaterih območjih še vedno nepopolno, kljub temu pa se Slovenija nenehno zavzema za varstvo in spodbujanje uporabe madžarskega in italijanskega jezika.

1.3.1 Teritorialni obseg izvajanja listine, kar zadeva nemški in hrvaški jezik, izvajanje listine za nemški, hrvaški in srbski jezik

12. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov priporočil Sloveniji, naj »**v sodelovanju z govorcami opredeli območja v Sloveniji, kjer se nemščina in hrvaščina uporabljata tradicionalno, ter za nemščino, hrvaščino [...] uporabi določbe II. dela**«. Poleg tega je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti pozval, naj v sodelovanju z govorcami določijo območja v Sloveniji, kjer se nemščina in hrvaščina uporabljata tradicionalno, ter za ta dva jezika uporabijo določbe II. dela.

13. Skladno s četrtem periodičnim poročilom študija Ugotavljanje narodne/etnične vitalnosti pripadnikov srbske, hrvaške in nemške narodne skupnosti na njihovem zgodovinskem poselitvenem ozemlju, ki so jo leta 2008 slovenski organi oblasti naročili pri Inštitutu za narodnostna vprašanja, še ni v celoti dokončana.

14. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da študija, ki se je začela že pred petimi leti, doslej ni prinesla oprijemljivih izsledkov glede izvajanja listine za nemški in hrvaški jezik. Zato opominja, da bi bilo treba ukrepe za določitev območij v Sloveniji, kjer se ta dva jezika uporabljata tradicionalno, sprejeti v tesnem sodelovanju z govorcami in na podlagi preglednih posvetovanj z njimi. Poleg tega ponavlja, da so na podlagi informacij, pridobljenih od govorcev nemščine v prejšnjem obdobju spremljanja izvajanja, območja, kjer se nemščina v Sloveniji uporablja tradicionalno, območja občin Apače, Celje, Muta, Limbuš, Radlje, Maribor, Ruše, Ptuj, Šentilj, Lenart in Svečina ter vasi Kočevske Poljane, Občice, Stare Žage, Mali Rigelj, Hrib (občina Dolenjske Toplice), Črmošnjice in Srednja vas (občina Semič)¹. Na podlagi informacij, pridobljenih od govorcev hrvaščine v prejšnjem obdobju spremljanja izvajanja, se hrvaški jezik tradicionalno uporablja v Beli krajini in na Gorjancih (Dolenjska), govorcev hrvaščine pa je največ v občini Metlika in okoli nje, zlasti v Radovici in Bojanji vasi². Po mnenju odbora strokovnjakov to slovenskim organom oblasti daje vsaj osnovo za začetek dialoga z govorcami o izvajanju določb II. dela listine za nemški in hrvaški jezik.

15. Odbor strokovnjakov opozarja tudi, da že od prvega in drugega obdobja spremljanja priporoča opredelitev območij, kjer se nemščina in hrvaščina tradicionalno uporabljata, in izvajanje določb II. dela listine za ta dva jezika³. Zato meni, da bi morali slovenski organi oblasti nujno sprejeti odločne ukrepe in udejanjiti ta priporočila.

Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj v sodelovanju z govorcami določijo območja v Sloveniji, kjer se nemščina in hrvaščina tradicionalno uporabljata, ter za ta dva jezika uporabijo določbe II. dela.

16. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov priporočil Sloveniji, naj »**v sodelovanju z govorcami [...] uporabi določbe II. dela za [...] srbsčino**«. Poleg tega je spodbudil »slovenske organe oblasti, naj sodelujejo s srbskimi govorcami pri izvajanju določb II. dela listine za srbski jezik«.

17. Četrto periodično poročilo vsebuje zelo malo informacij v zvezi s srbskim jezikom in ni podatkov o sistematičnem izvajanju II. dela listine za ta jezik na območju, kjer se tradicionalno uporablja. Odbor strokovnjakov ponavlja, da se za srbski jezik uporabljajo določbe iz II. dela listine v naseljih Bojanci, Marindol, Miliči in Paunoviči⁴.

¹ 14. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

² 15. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

³ Glej priporočila RecChL(2004)3 and RecChL (2007)5 Odbora ministrov o izvajanju Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v Sloveniji

⁴ 19. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

Odbor strokovnjakov poziva slovenske organe oblasti, naj v sodelovanju z govorci uporabijo določbe II. dela za srbsščino.

1.3.2 Tradicionalna prisotnost bosanskega jezika

18. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov Sloveniji priporočil, da v »**sodelovanju z govorci razjasni vprašanje tradicionalne prisotnosti bosanskega jezika v Sloveniji**«. Isto priporočilo je na slovenske organe oblasti naslovil tudi odbor strokovnjakov.

19. Po podatkih iz četrtega periodičnega poročila je prisotnost bosanskega jezika v Sloveniji posledica nedavnih migracij.

20. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev bosanskega jezika odbor strokovnjakov obvestili, so ljudje bosanskega porekla na današnje slovensko ozemlje prišli konec 19. stoletja. Potem ko je leta 1878 Bosna in Hercegovina postala del Avstro-Ogrskega cesarstva, je večje število Bošnjakov prišlo v današnjo Slovenijo med prvo svetovno vojno, in sicer kot vojaki. Vendar pa se iz tega ni razvila skupnost. Stalna prisotnost bosanskega jezika v Sloveniji izhaja iz 50. let 20. stoletja.

21. Na podlagi prejetih informacij odbor strokovnjakov meni, da se bosanski jezik v Sloveniji »ne uporablja tradicionalno« v skladu z opredelitvijo »regionalnega ali manjšinskega jezika« iz 1. člena listine.

1.4 Novi zakonodajni ukrepi

22. V četrtem obdobju spremljanja izvajanja so slovenski organi oblasti obvestili odbor strokovnjakov o sprejetju nove zakonodaje, ki ureja varstvo in spodbujanje regionalnih ali manjšinskih jezikov, zlasti madžarskega in italijanskega jezika na narodno mešanih območjih. Med temi predpisi so denimo Uredba o objavljanju v Uradnem listu Republike Slovenije (Ur. l. RS št. 20/2010), Zakon o priznavanju poklicnih kvalifikacij zdravnik, zdravnik specialist, doktor dentalne medicine in doktor dentalne medicine specialist (Ur. l. RS št. 107/2010) Zakon o osebni izkaznici (Ur. l. RS št. 35/2011), Zakon o državnem tožilstvu (Ur. l. RS št. 58/2011), Zakon o organiziranosti in delu v policiji ter Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Ur. l. RS št. 15/2013). Odbor strokovnjakov ugotavlja, da je bilo več od teh novih zakonov sprejetih na podlagi pomislekov odbora v prejšnjih obdobjih spremljanja.

2. poglavje Ugotovitve odbora strokovnjakov o odgovoru slovenskih organov oblasti na priporočila Odbora ministrov RecChL (2010)5

1. priporočilo:

»v sodelovanju z govorniki določijo območja v Sloveniji, kjer se nemščina in hrvaščina tradicionalno uporabljata, ter uporabijo določbe II. dela za nemščino, hrvaščino in srbsščino«;

23. Slovenski organi oblasti niso določili območij v Sloveniji, kjer se hrvaščina, nemščina in srbsščina tradicionalno uporabljajo. Študija o tem je bila naročena leta 2008 in še ni dokončana.

24. Nič ne kaže na sistematično izvajanje II. dela listine v zvezi s hrvaškim, nemškim in srbskim jezikom, ki v slovenskem javnem življenju večinoma niso prisotni. Modelov poučevanja hrvaščine, nemščine in srbsščine kot regionalnih ali manjšinskih jezikov ni. Ti jeziki prav tako niso prisotni na radiu in televiziji in od slovenskih organov oblasti prejemajo le omejeno finančno podporo.

2. priporočilo:

»v sodelovanju z govorniki pojasniti vprašanje tradicionalne prisotnosti bosanskega jezika v Sloveniji«

25. Slovenski organi oblasti so odbor strokovnjakov obvestili, da tradicionalne prisotnosti bosanskega jezika v Sloveniji ni.

3. priporočilo:

»razviti pouk romskega jezika in kulture na vseh primernih stopnjah«

26. Romski jezik se poučuje pri izbirnem predmetu Romska kultura v 7.–9. razredu osnovne šole. Usposobljenih romsko govorečih učiteljev ni, zato pouk izvajajo romski pomočniki. Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji iz leta 2004 je bila leta 2011 dopolnjena z dejavnostmi na predšolski stopnji. V okviru različnih projektov sta se nadaljevala usposabljanje romskih pomočnikov in zasnova učnega gradiva.

4. priporočilo:

»naj učinkovito ukrepajo, da bi zmanjšali razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev, pri gospodarskih in družbenih dejavnostih ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave«

27. Slovenski organi oblasti se še naprej posvečajo oblikovanju ustreznega pravnega okvira za madžarščino in italijanščino. Vendar pa ostaja velik razkorak med pravnim okvirom ter dejansko uporabo madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev, pri gospodarskih in družbenih dejavnostih ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave. Še vedno je potreben učinkovitejši in bolj praktičen pristop slovenskih organov oblasti za bolj načrtno izvajanje veljavne zakonodaje.

5. priporočilo:

»okrepiti ukrepe ozaveščanja o regionalnih ali manjšinskih jezikih v večinskem izobraževanju in množičnih občilih«

28. Učni načrti za pouk madžarskega in italijanskega jezika vsebujejo nekaj informacij o prisotnosti teh dveh jezikov v Sloveniji, kar pa ne velja za hrvaščino, nemščino ali srbsščino. Na področju medijev je javna radiotelevizijska hiša pravno obvezana podpirati širjenje informacij o kulturah, ki so prisotne v Sloveniji. Vendar pa informacij o regionalnih ali manjšinskih jezikih v medijih skoraj ni ali pa prispevajo k ustvarjanju negativne podobe. Vedenje o regionalnih ali manjšinskih jezikih in njihovi tradicionalni prisotnosti v Sloveniji v Sloveniji je omejeno. Na dožemanje nekaterih manjšin še vedno vplivajo predsodki in stereotipi.

3. poglavje Ocena odbora strokovnjakov po II. in III. delu listine

3.1 Ocena po II. delu listine

29. Odbor strokovnjakov ne bo dal pripomb na določbe, glede katerih v svojem tretjem ocenjevalnem poročilu ni imel pomembnejših vprašanj in za katere ni prejel nobenih novih podatkov, ki bi zahtevali drugačno oceno. V zvezi z II. delom to velja za točko g prvega odstavka in drugi odstavek 7. člena.

30. Drugi del listine se nanaša na hrvaški, italijanski, madžarski, nemški, romski in srbski jezik. Za madžarščino in italijanščino velja tudi III. del.

7. člen

Prvi odstavek

Cilji in načela, na katerih temeljijo politika, zakonodaja in praksa pogodbenic v zvezi z regionalnimi ali manjšinskimi jeziki na ozemljih, na katerih se ti jeziki uporabljajo, in glede na položaj vsakega jezika, so:

a priznanje regionalnih ali manjšinskih jezikov kot izraza kulturnega bogastva

Hrvaščina

31. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbudil, naj v svojem notranjem pravnem redu priznajo hrvaški jezik kot izraz kulturnega bogastva.

32. Glede na četrto periodično poročilo in informacije, pridobljene med obiskom v Sloveniji, se položaj ni spremenil. Hrvaščino slovenski organi oblasti obravnavajo kot jezik državljanov nekdanjih jugoslovanskih republik ali »jezik priseljencev«, ne kot regionalni ali manjšinski jezik v Sloveniji in izraz kulturnega bogastva.

Nemščina

33. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbudil, naj v svojem notranjem pravnem redu priznajo nemški jezik kot izraz kulturnega bogastva.

34. Položaj se v četrtem obdobju spremljanja ni spremenil. Slovenska notranja zakonodaja nemščine ne priznava kot regionalni ali manjšinski jezik in kot izraz slovenskega kulturnega bogastva. Poleg tega informacije iz četrtega periodičnega poročila in informacije, pridobljene med obiskom v Sloveniji, jasno kažejo, da se nemščina v Sloveniji na splošno dojema kot tuji jezik. Edino pravno besedilo, ki omenja nemški jezik, je še vedno Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Avstrijo o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti iz leta 2001.

Srbščina

35. Četrto periodično poročilo ne vsebuje informacij o priznavanju srbščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika in kot izraza kulturnega bogastva. Na podlagi informacij, prejetih med obiskom v Sloveniji, srbščina velja za jezik državljanov nekdanjih jugoslovanskih republik ali kot »jezik priseljencev«, ne kot regionalni ali manjšinski jezik v Sloveniji in izraz kulturnega bogastva.

36. Odbor strokovnjakov ponavlja, da ta določba slovenske organe oblasti obvezuje, da hrvaščino, nemščino in srbščino priznajo kot regionalne ali manjšinske jezike in kot izraz kulturnega bogastva, in da jih torej Slovenija prizna v svoji notranji pravni ureditvi. To nepriznavanje namreč ovira izvajanje drugih določb iz II. dela za te jezike, stopnja njihovega varstva in spodbujanja pa je navadno nižja, kakor se zahteva po listini. Čeprav se je odbor strokovnjakov osredotočil le na jezike, in ne na manjšine, meni, da je v slovenskem pravnem in političnem okolju priznavanje jezikov povezano s priznanjem hrvaške, nemške in srbske manjšine po 64. členu ustave, ki govori o avtohtonih narodnih skupnostih. Informacije v četrtem periodičnem poročilu kažejo drugačen pristop do madžarske in italijanske narodne skupnosti,

romske skupnosti ter drugih narodnih in etničnih skupnosti, iz česar sledi tudi pristop do varstva in spodbujanja njihovih jezikov.

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti poziva, naj v svoji notranji pravni ureditvi priznajo nemški, hrvaški in srbski jezik kot izraz kulturnega bogastva.

b spoštovanje zemljepisnega območja vsakega regionalnega ali manjšinskega jezika, da bi s tem zagotovili, da že obstoječe ali nove upravne enote niso ovira za spodbujanje rabe posameznega regionalnega ali manjšinskega jezika

Italijanščina

37. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbudil, naj glede izvajanja zavez, ki jih je Slovenija sprejela v skladu z listino, sprejmejo bolj prožen pristop na celotnem ozemlju občin Koper/Capodistria, Piran/Pirano in Izola/Isola. Poleg tega jih je spodbudil, naj začnejo dialog z govorniki italijanščine in lokalnimi organi oblasti glede postopnega širjenja obsega varstva, ki je trenutno zagotovljeno italijanskemu jeziku na narodno mešanem območju, na druga območja teh treh občin, na katerih stalno prebivajo govorniki italijanskega jezika. Organe oblasti je prav tako pozval, naj v celoti upoštevajo mnenja in pomisleke govorcev italijanskega jezika ter opustijo ukrepe za upravno delitev, ki bi ovirala spodbujanje italijanskega jezika.

38. Četrto periodično poročilo ne vsebuje informacij v zvezi s tem. Po informacijah, pridobljenih od govorcev italijanščine, jih je Ministrstvo za notranje zadeve obvestilo, da lahko pripadniki italijanske manjšine, ki živijo na območju občin Koper/Capodistria, Piran/Pirano in Izola/Isola, vendar zunaj narodno mešanega območja, uporabljajo svoj materni jezik v sporazumevanju z lokalnimi organi oblasti in krajevnimi uradi državnih organov oblasti v vseh treh občinah. Vendar pa druge pravice govorcev italijanščine na narodno mešanem ozemlju teh treh občin ne veljajo za tiste, ki živijo zunaj narodno mešanega ozemlja. Odbor strokovnjakov ponavlja, da zunaj narodno mešanega območja teh treh občin v skladu z listino živi zadostno število govorcev italijanskega jezika. Zato meni, da bi morali slovenski organi oblasti glede izvajanja zavez, ki jih je Slovenija sprejela v skladu z listino, sprejeti bolj prožen pristop na celotnem ozemlju občin Koper/Capodistria, Piran/Pirano in Izola/Isola.

39. V zvezi z novimi upravnimi enotami so govorniki italijanščine odbor strokovnjakov obvestili o odločbi Ustavnega sodišča Republike Slovenije, da mora biti po lokalnem referendumu iz leta 2009 ustanovljena nova občina Ankaran/Ancarano, ki je zdaj del občine Koper/Capodistria. Državni zbor je za zdaj zavrnil ustanovitev nove občine in odločba ustavnega sodišča še ni bila uveljavljena. Vendar pa naj bi bila po mnenju govorcev italijanščine nova občina najverjetneje ustanovljena leta 2014.

40. Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj začnejo dialog z govorniki italijanščine in lokalnimi organi oblasti glede vprašanja postopnega širjenja obsega varstva, ki je trenutno zagotovljeno italijanskemu jeziku na narodno mešanem območju, na druga območja treh občin, kjer govorniki italijanščine stalno živijo.

Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj v celoti upoštevajo mnenja in pomisleke govorcev italijanskega jezika ter zagotovijo, da ukrepi glede nove upravne ureditve ne bodo ovirali spodbujanja italijanskega jezika.

c potreba po odločnem ukrepanju za spodbujanje rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov, da se varujejo

41. Odbor strokovnjakov ponavlja, da odločno ukrepanje za spodbujanje rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov z namenom njihovega varovanja vključuje različne vidike. Med temi so vzpostavitev pravnega okvira za spodbujanje rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov, ustanovitev organov, pristojnih za spodbujanje rabe teh jezikov, in zagotovitev zadostnih finančnih sredstev.

Hrvaščina

42. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov pozval slovenske organe oblasti, naj v sodelovanju z govorniki sprejmejo odločne ukrepe za spodbujanje rabe hrvaškega jezika.

43. Kot izhaja iz četrtega periodičnega poročila, so slovenski organi oblasti za projekte hrvaških društev v Sloveniji (publikacije, festival, razstave) leta 2010 namenili 19.800 evrov, leta 2011 15.900, leta 2012 pa 13.250 evrov. Vendar pa je bil od tega le majhen znesek namenjen za dejavnosti na območju, kjer se jezik tradicionalno uporablja. Organi oblasti poleg tega navajajo, da bo Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki je v pripravi, upoštevala celotno sociolingvistično sliko Republike Slovenije in da bodo v tem okviru pripravljene splošni ukrepi tudi za manjšinske jezikovne skupnosti, podrobna shema ukrepov za posamezne jezike bo sprejeta v podprogramu za jezikovno izobraževanje, ki ga bodo predvidoma začeli snovati v letu 2015. Odbor strokovnjakov z veseljem pričakuje dodatne informacije v zvezi s tem, ki bi lahko bile uporabne za prihodnja obdobja spremljanja.

44. Odbor strokovnjakov priznava, da govorci hrvaščine, ki živijo v urbanih središčih, potrebujejo podporo za varstvo in spodbujanje hrvaščine v okolju, kjer živijo. Vendar bi bilo treba poudariti, da se kaže tudi potreba po podpori varstvu in spodbujanju hrvaščine tam, kjer se tradicionalno uporablja.

Nemščina

45. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov pozval slovenske organe oblasti, naj v sodelovanju z govorci sprejmejo odločne ukrepe za spodbujanje rabe nemškega jezika.

46. Kot izhaja iz četrtega periodičnega poročila, so slovenski organi oblasti za projekte, povezane z nemščino (publikacije, jezikovne tečaje, otroške delavnice, gledališče, razstave), leta 2010 namenili 13.000 evrov, leta 2011 23.250, leta 2012 pa 23.449 evrov. Organi oblasti omenjajo tudi Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki jo pripravlja Ministrstvo za kulturo (glej tudi 43. točko zgoraj). Med obiskom v Sloveniji pa se je odbor strokovnjakov seznanil z dokazi, da več kot polovica projektov, ki so jih financirale oblasti, ni v nikakršni povezavi z nemško manjšino ter varstvom in spodbujanjem nemščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika. Predstavniki govorcev nemščine so poudarili še, da je sistem financiranja, ki temelji na sofinanciranju projektov, problematičen, saj ne zagotavlja nikakršne stalnosti ali zadostnih sredstev. Poleg tega so do sredstev upravičena vsa nevladna združenja, tudi tista, ki ne zastopajo manjšine. Dolgoročno so potrebna namenska stalna sredstva, da se zagotovi delovanje manjšinskih ustanov.

47. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da ostaja pristop slovenskih organov oblasti pri spodbujanju nemščine pravzaprav omejen na določila dvostranskega sporazuma z Avstrijo. Zato še naprej meni, da je podpora slovenskih organov oblasti omejena in nezadostna za varovanje in pospeševanje rabe nemškega jezika.

Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj v sodelovanju z govorci sprejmejo odločne ukrepe za spodbujanje rabe hrvaškega in nemškega jezika.

Srbščina

48. Kot izhaja iz četrtega periodičnega poročila, so slovenski organi oblasti za projekte srbskih društev v Sloveniji leta 2010 namenili 90.800 evrov, leta 2011 85.100, leta 2012 pa 73.200 evrov. Vendar pa ni bil noben od njih usmerjen na območje, kjer se srbščina tradicionalno uporablja.

49. Odbor strokovnjakov poudarja, da so potrebni odločni ukrepi za varovanje in spodbujanje srbskega jezika zlasti na območjih tradicionalne poselitve. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj v sodelovanju z govorci odločno ukrepajo za spodbujanje rabe srbskega jezika na območju, kjer se tradicionalno uporablja.

d ***boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v javnem in zasebnem življenju***

Hrvaščina

50. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov pozval slovenske organe oblasti, »naj sprejmejo ukrepe za omogočanje in/ali spodbujanje rabe hrvaškega jezika v javnem življenju, posebno na radiu in televiziji«.

51. Po podatkih iz četrtega periodičnega poročila organi oblasti v skladu z Zakonom o medijih financirajo projekte, ki spodbujajo uresničevanje javnega interesa v medijih. V tem okviru se lahko financirajo programi v manjšinskih jezikih in o njih. Pri sofinanciranju radijskih in televizijskih programov s statusom lokalnega, regionalnega, študentskega oziroma nepridobitnega radijskega ali televizijskega programa je razširjanje v manjšinskih jezikih opredeljeno kot posebno merilo za ocenjevanje projektov. Iz poročila izhaja tudi, da Zakon o Slovenski tiskovni agenciji (Ur. l. 50/2011) določa, da mora STA v okviru javne službe zagotavljati vsebine o delovanju »avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebine o delovanju romske etnične skupnosti v Republiki Sloveniji, vsebine za pripadnike drugih narodnih in etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji«. Vendar pa so med obiskom v Sloveniji predstavniki govorcev odbor strokovnjakov obvestili, da v praksi hrvaščina kot manjšinski jezik ni prisotna na radiu ali televiziji.

52. Organi oblasti so navedli tudi, da so bile na področju preprečevanja nasilja v družini zloženke izdane tudi v hrvaščini.

53. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da hrvaščina kot regionalni ali manjšinski jezik v javnem življenju v Sloveniji večinoma še vedno ni prisotna in da je omogočanje ali spodbujanje slovenskih organov oblasti k rabi hrvaščine omejeno na kulturne dejavnosti pretežno na območjih, kjer se hrvaški jezik ne uporablja tradicionalno.

Nemščina

54. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov pozval slovenske organe oblasti, naj sprejmejo ukrepe za omogočanje in/ali spodbujanje rabe nemškega jezika v javnem življenju, posebno na radiu in televiziji.

55. Četrto periodično poročilo navaja, da so bile na področju preprečevanja nasilja v družini zloženke izdane tudi v nemščini. Po informacijah, pridobljenih med obiskom v Sloveniji, nemščina ni prisotna na radiu ali televiziji, čeprav zgoraj navedeni pravni okvir na področju medijev (51. točka) velja tudi zanjo. Govorci se zavzemajo za prisotnost nemščine na lokalnih radijskih in televizijskih postajah, kar bi prispevalo k ozaveščanju o tradicionalni prisotnosti nemškega jezika v Sloveniji.

56. Poleg tega se je med obiskom v Sloveniji odbor strokovnjakov seznanil s tem, da se nemško manjšinsko združenje, ki je bilo leta 2011 ustanovljeno v Celju, v register ni moglo vpisati z dvojezičnim slovensko-nemškim imenom, saj zakon iz leta 2006 prepoveduje rabo tujih jezikov za imena subjektov, registriranih v Sloveniji.

57. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da nemščina kot regionalni ali manjšinski jezik v javnem življenju v Sloveniji večinoma še vedno ni prisotna, slovenski organi oblasti pa se pri omogočanju ali spodbujanju rabe nemščine omejujejo na področje kulture.

Srbščina

58. Odbor strokovnjakov ni prejel informacij o omogočanju ali spodbujanju rabe srbščine v javnem življenju razen na področju kulture in zunaj območja, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja. Ravno tako ni bilo nobenih podatkov o prisotnosti srbščine na radiu in televiziji.

Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj sprejmejo ukrepe za omogočanje ali spodbujanje rabe hrvaškega, nemškega in srbskega jezika v javnem življenju, posebno na radiu in televiziji.

e vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik, in drugimi skupinami v tej državi, ki uporabljajo jezik v enaki ali podobni obliki, kakor tudi vzpostavitev kulturnih odnosov z drugimi skupinami v državi, ki uporabljajo različne jezike

59. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov pozval slovenske organe oblasti, naj na področjih, ki jih listina vključuje, ohranjajo in razvijajo vezi med vsemi zadevnimi jezikovnimi skupinami in vzpostavljajo med njimi stike na kulturnem področju.

60. Po podatkih iz četrtega periodičnega poročila je na vseh javnih razpisih eden od kriterijev, po katerih se ocenjujejo projekti, medsebojno sodelovanje različnih manjšinskih etničnih skupnosti. Vendar pa je nejasno, ali so bili tovrstni projekti tudi financirani in ali so se vzpostavili drugi odnosi med jezikovnimi skupinami v Sloveniji. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev nemščine odbor strokovnjakov obvestili o kulturnem večeru »nepriznanih« manjšin v Mariboru.

61. Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj na področjih, ki jih vključuje listina, ohranjajo in razvijajo vezi med vsemi jezikovnimi skupinami in med njimi vzpostavljajo stike na kulturnem področju.

f zagotavljanje primernih oblik in sredstev za poučevanje in študij regionalnih ali manjšinskih jezikov na vseh ustreznih stopnjah

62. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ugotovil, da Zakon o osnovni šoli (8. člen) zagotavlja možnosti za poučevanje maternega jezika in z njim povezane kulture za vse slovenske državljane, katerih materni jezik ni slovenščina. Vendar pa očitno pouka nemščine ali hrvaščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika ni bilo. Zato je odbor strokovnjakov zaprosil za dodatne informacije o tem vprašanju v naslednjem periodičnem poročilu.

63. Po podatkih iz četrtega periodičnega poročila se omogoča pouk nemščine in hrvaščine kot maternega jezika in kulture »za priseljene otroke«. Poučevanje financira večinoma država izvora. V šolskem letu 2012/2013 je to obliko pouka nemščine obiskovalo 60 učencev. V šolskem letu 2011/2012 je 62 učencev v Lendavi/Lendvi, Mariboru in Šaleku obiskovalo to obliko pouka hrvaščine z izključno podporo hrvaških organov oblasti. Vendar pa ta oblika ne pride v poštev za poučevanje manjšinskih jezikov po listini. Hrvaščina in nemščina se poučujeta samo kot tuja jezika.

64. Organi oblasti omenjajo tudi Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki je v pripravi in bo vključevala tudi podprogram, namenjen učenju jezikov (glej tudi 43. točko zgoraj).

65. Odbor strokovnjakov znova poudarja⁵, da ta določba od organov oblasti zahteva, da zagotovijo *primerne oblike* in sredstva za poučevanje in študij regionalnih ali manjšinskih jezikov na vseh ustreznih stopnjah. To med drugim pomeni razvijanje takega modela poučevanja, ki upošteva tradicionalni značaj jezika, na primer z vključevanjem lokalne kulture, ki jo izraža jezik. Poleg tega morajo tak model zagotoviti organi oblasti sami, o njem obvestiti starše in učence ter jih spodbujati, da se zanj odločijo.

Nemščina

66. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti pozval, naj v sodelovanju z govorniki sprejmejo konkretne ukrepe za zagotavljanje ustreznih oblik poučevanja nemščine kot manjšinskega jezika.

67. Kakor izhaja iz četrtega periodičnega poročila, v slovenskem izobraževalnem sistemu še vedno ni nobenega modela za poučevanje nemščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika, pač pa se ta v Sloveniji še naprej poučuje kot tuji jezik. Na predšolski ravni se nemščina ne uporablja. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev nemščine odbor strokovnjakov obvestili, da nemška društva organizirajo jezikovne tečaje na stopnjah izobraževanja, na katerih sicer ni pouka nemškega jezika. Znova so opozorili na potrebo po dvojezični predšolski vzgoji v nemščini na območjih, kjer se ta tradicionalno uporablja.

68. Odbor strokovnjakov ponavlja, da je za izvajanje te določbe potrebnih več odločnih ukrepov slovenskih organov oblasti. V okviru šole je treba začrtati pouk v nemščini in pouk o nemščini kot

⁵ 55. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

regionalnem ali manjšinskem jeziku, ki bo vključeval tudi predšolsko vzgojo v nemščini, zlasti na Štajerskem (občine Maribor, Apače, Celje) ter v občinah Dolenjske Toplice in Semič.

Hrvaščina

69. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti pozval, naj v sodelovanju z govorcji sprejmejo konkretne ukrepe za zagotavljanje ustreznih oblik poučevanja hrvaščine kot manjšinskega jezika.

70. Po podatkih iz četrtega periodičnega poročila se hrvaščina še naprej poučuje kot drugi tuji jezik (izbirni predmet) v 7.–9. razredu osnovne šole. V šolskem letu 2012/2013 je pouk hrvaščine obiskovalo 110 učencev. Vendar pa se je na območju, kjer se hrvaščina tradicionalno uporablja, kot izbirni predmet poučevala samo v eni šoli v Novem mestu za osem učencev. Na predšolski ravni se hrvaščina ne uporablja. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev hrvaščine poudarili, da je potrebno dodatno ozaveščanje in spodbujanje možnosti pouka hrvaškega jezika. Odbor strokovnjakov ponavlja, da je pouk za zdaj preveč omejen, da bi zagotovil posredovanje hrvaščine kot živega jezika. Poleg tega se poučevanje začne prepozno (še v 7. razredu), kar izključuje predšolsko vzgojo in večji del osnovnošolskega izobraževanja.

71. Odbor strokovnjakov ponavlja⁶, da je potrebnih več učinkovitih ukrepov za zagotavljanje poučevanja hrvaškega jezika in poučevanja v tem jeziku kot regionalnem ali manjšinskem jeziku na vseh stopnjah, tudi na predšolski stopnji, posebno na območjih, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja.

Srbščina

72. Po podatkih iz četrtega periodičnega poročila se srbščina lahko poučuje kot tuji jezik (izbirni predmet) v tretji triadi osnovnošolskega izobraževanja. V šolskem letu 2010/2011 se je srbščine učilo 27 učencev v dveh osnovnih šolah, v Velenju in Kopru/Capodistrii. Poleg tega se je v šolskem letu 2012/2013 začel izvajati dopolnilni pouk srbskega jezika in kulture za »srbsko govoreče priseljene otroke«, ki ga na osnovni šoli v Ljubljani obiskuje 35 učencev. Vendar pa iz teh informacij izhaja, se srbski jezik poučuje samo zunaj območij, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja, in ne kot regionalni ali manjšinski jezik. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev srbščine odbor strokovnjakov obvestili, da pouk srbščine organizirajo predvsem društva.

73. Odbor strokovnjakov meni, da so za izvajanje te določbe potrebni odločni ukrepi slovenskih organov oblasti. V okviru šole je treba začrtati pouk v srbščini in pouk o srbščini kot regionalnem ali manjšinskem jeziku, ki bo vključeval tudi predšolsko vzgojo v srbščini, na območju, kjer se tradicionalno uporablja.

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti odločno poziva, naj v sodelovanju z govorcji sprejmejo oprijemljive ukrepe za zagotavljanje ustreznih oblik poučevanja hrvaščine, nemščine in srbščine kot manjšinskega jezika.

h ***pospeševanje študija in raziskovanja regionalnih ali manjšinskih jezikov na univerzah ali enakovrednih ustanovah***

74. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbudil, naj pospešujejo raziskave o nemščini in hrvaščini na univerzah ali enakovrednih ustanovah.

75. Četrto periodično poročilo omenja zgolj možnost študija hrvaščine in nemščine na univerzitetni ravni. Ne navaja pa informacij o raziskavah hrvaščine ali nemščine (skupaj s kočevskim narečjem).

76. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti prosi, naj zagotovijo informacije o raziskavah o nemščini in hrvaščini na univerzah ali enakovrednih ustanovah.

Srbščina

⁶ 62. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

77. Četrto periodično poročilo ne navaja informacij o pospeševanju študija in raziskav o srbsčini na univerzah ali enakovrednih ustanovah. Zato odbor strokovnjakov organe oblasti prosi, naj ustrezne informacije navedejo v prihodnjem periodičnem poročilu.

i pospeševanje primernih oblik transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih vključuje ta listina za regionalne ali manjšinske jezike, ki se uporabljajo v enaki ali podobni obliki v dveh ali več državah

78. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov, ker ni dobil nobenih konkretnih primerov praktičnega izvajanja, slovenske organe oblasti pozval k pospeševanju primernih oblik transnacionalnih izmenjav za nemški in hrvaški jezik na področjih, ki jih zajema listina.

79. Četrto periodično poročilo navaja projekt čezmejnega sodelovanja (*BeRi*, 2010–2012), sofinanciran v okviru Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija–Hrvaška 2007–2013. Projekt je zajemal organizacijo jezikovnih tečajev slovenskega/hrvaškega jezika na čezmejnem območju, ozaveščanje otrok o strpnosti, kulturne prireditve ter poskus olajšanja čezmejne knjižnične izposoje. Vanj je bila kot slovenski projektni partner vključena Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto. Nejasno je, ali so se pospeševale transnacionalne izmenjave na drugih področjih, ki jih zajema listina (npr. izobraževanje, mediji).

80. V zvezi z nemščino vsebuje četrto periodično poročilo splošno navedbo sporazuma med Slovenijo in Avstrijo o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti za obdobje 2008–2012. Ne daje pa nobenih konkretnih primerov o tem, kako sporazum pospešuje transnacionalno izmenjavo za nemški jezik na področjih, ki jih vključuje listina (na primer izobraževanje, mediji, kultura).

Srbščina

81. Četrto periodično poročilo omenja samo usklajevanje med slovensko in srbsko stranjo glede dodatnega izobraževanja učiteljev in priprave ustreznega učbenika. Ne navaja pa informacij o konkretnih rezultatih tega usklajevanja ali načinih, kako organi oblasti pospešujejo primerne oblike transnacionalnih izmenjav za srbski jezik na področjih, ki jih zajema listina.

82. Odbor strokovnjakov spodbuja slovenske organe oblasti, naj pospešujejo ustrezne oblike transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih zajema listina, za hrvaščino, nemščino in srbsčino.

Tretji odstavek

Pogodbenice se obvezujejo s primernimi ukrepi pospeševati medsebojno razumevanje med vsemi jezikovnimi skupinami v državi, in to zlasti tako, da cilji vzgoje in izobraževanja v državi vključujejo spoštovanje, razumevanje in strpnost do regionalnih ali manjšinskih jezikov, ter spodbujati javna občila, da si prizadevajo za doseganje istih ciljev.

83. Odbor strokovnjakov ponavlja⁷, da je stopnja varstva ali spodbujanja regionalnega ali manjšinskega jezika v mnogih pogledih odsev odnosa govorcev večinskega jezika in njihovega dojetanja, zato je ozaveščanje večine ključnega pomena. Kot kaže ta določba, so pri tem zlasti pomembni izobraževanje in mediji. Odbor strokovnjakov tudi poudarja, da namen te obveznosti ni le zavedanje o obstoju regionalnih ali manjšinskih jezikov v državi, temveč tudi razumevanje in strpnost do teh jezikov in njihovih govorcev. Med obiskom v Sloveniji pa so predstavniki vseh govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov znova opozorili, da ta težava ostaja, čeprav se je nekoliko izboljšal odnos družbe do manjšin, njihovih jezikov in kultur.

Posebna vprašanja glede italijanščine

84. V tretjem periodičnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti pozval, naj si prizadevajo rešiti problem negativnega razpoloženja do govorcev italijanščine.

85. Četrto periodično poročilo navaja, da je februarja 2012 Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti obsodila sovražni govor proti italijanski in madžarski narodni skupnosti na spletnih forumih. Vse

⁷ 70. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

oblike javno izraženega sovraštva in nestrpnosti, usmerjene zoper italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost, je marca 2012 obsodil tudi Urad Vlade RS za narodnosti. Organi oblasti navajajo tudi določbe Kazenskega zakonika, ki kaznujejo kršitev enakopravnosti in javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti.

86. Predstavniki govorcev italijanščine so odbor strokovnjakov obvestili, da so še vedno žrtve predsodkov in stereotipov, povezanih z obdobjem fašizma.

87. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti poziva, naj sprejmejo ukrepe za boj proti negativnemu razpoloženju do govorcev italijanščine.

Posebna vprašanja glede nemščine

88. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti pozval, naj se dejavno zavzamejo proti izrazom nestrpnosti do govorcev nemščine.

89. Četrto periodično poročilo navaja zgolj zgoraj omenjeni določbi Kazenskega zakonika. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev nemščine odbor strokovnjakov obvestili, da se še vedno srečujejo s predsodki in stigmatizacijo. Nemci so zlasti v javnem in političnem govoru deležni negativne obravnave, v povezavi z zgodovinskimi dogodki. Odbor strokovnjakov se sklicuje na Evropsko komisijo za boj proti rasizmu in nestrpnosti, ki je prav tako ugotovila, da se govorniki nemščine srečujejo s predsodki in negativnim razpoloženjem, zlasti v povezavi z drugo svetovno vojno, ter nekaterimi izkazi nestrpnosti.⁸

90. Odbor strokovnjakov poziva slovenske organe oblasti, naj se dejavno zavzamejo proti izrazom nestrpnosti do govorcev nemščine.

Vsi regionalni ali manjšinski jeziki

91. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov Sloveniji priporočil, naj »**okrepi ukrepe ozaveščanja o regionalnih ali manjšinskih jezikih v večinskem izobraževanju in množičnih občilih**«. Poleg tega je slovenske organe oblasti pozval, da splošno javnost v okviru rednega šolanja, predvsem prek učnih načrtov, učnega gradiva in usposabljanja učiteljev, ter v medijih ozaveščajo o tradicionalni prisotnosti hrvaškega, italijanskega, madžarskega, nemškega in romskega jezika.

92. Četrto periodično poročilo navaja, da je ozaveščanje širše javnosti o prisotnosti madžarskega jezika vključeno v učnih načrtih za slovenski jezik kot materinščino (osnovna šola, gimnazija in srednje strokovno izobraževanje), za slovenski jezik kot drugi jezik (v dvojezičnih osnovnih šolah na narodno mešanem območju v Prekmurju) ter za madžarščino kot izbirni predmet v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole (na šolah zunaj narodno mešanega območja v Prekmurju). Zavod RS za šolstvo, Območna enota Murska Sobota, prispeva k pospeševanju medkulturnega dialoga med drugim z nasveti učiteljem, staršem in zainteresiranim osebam. Pri ozaveščanju o madžarskem jeziku in kulturi sodeluje tudi z drugimi ustanovami v Sloveniji in na Madžarskem.

93. Ozaveščanje širše javnosti o prisotnosti italijanskega jezika je vključeno v učnih načrtih za slovenski jezik kot prvi in kot drugi jezik (osnovna šola, gimnazija in srednje strokovno izobraževanje), za italijanski jezik kot prvi jezik (osnovna šola, gimnazija in srednje poklicno/strokovno izobraževanje z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre), za italijanski jezik kot drugi jezik (osnovna šola, gimnazija in srednje strokovno izobraževanje na narodno mešanem območju Slovenske Istre in zunaj narodno mešanega območja). Območna enota Koper v okviru Zavoda RS za šolstvo uvaja medkulturne vsebine v novih potrjenih učbenikih za italijanščino. Snuje tudi publikacije za učitelje jezikov za razvijanje in vrednotenje medkulturne zmožnosti v okviru projektov ZRSS. Poleg tega zagotavlja pomoč učiteljem pri ozaveščanju njihovih učencev in dijakov o prisotnosti in sobivanju jezikov, podporo ravnateljem in učiteljem pri razvijanju medkulturne komunikacije in medkulturnih izmenjav ter sodeluje z različnimi manjšinskimi in drugimi institucijami v Sloveniji in Italiji pri izvajanju projektov, vezanih na ozaveščanje o prisotnosti manjšinskih jezikov in kultur.

⁸ Tretje poročilo o Sloveniji, str. 23

94. Periodično poročilo ne navaja ustreznih informacij o hrvaščini, nemščini ali srbsčini.

95. Na področju medijev organi oblasti poročajo, da je po zakonu o Radioteleviziji Slovenija javna radiotelevizijska hiša pravno obvezana podpirati širjenje informacij o kulturah, ki so prisotne v Sloveniji. Regionalni mediji v Kopru/Capodistria in Lendavi/Lendvi redno poročajo o dejavnostih v šolah ter kulturnih prireditvah v regiji.

96. Vendar pa so med obiskom v Sloveniji predstavniki govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov odbor strokovnjakov obvestili, da sta javna zavest in dožemanje manjšin še vedno problematični. Učbeniki v večinskem slovenskem izobraževanju vsebujejo zelo malo informacij o madžarski in italijanski narodni skupnosti. Anketa, ki so jo govorci italijanščine izvedli med učenci in učitelji, je pokazala, da se ti ne zavedajo tradicionalne prisotnosti italijanščine v Sloveniji, ki jo povezujejo zgolj z obdobjem fašizma.

97. Položaj v medijih se zdi še bolj problematičen. Predstavniki govorcev nemščine so poudarili, da o njih mediji na lokalni in državni ravni večinoma ne poročajo. Govorci hrvaščine so odbor strokovnjakov obvestili o negativnih odzivih medijev na njihovo prošnjo, da bi bili priznani kot narodna manjšina. Tudi govorci srbsčine so poročali o izrazih predsodkov in nestrpnosti do njih. Po informacijah govorcev italijanščine mediji ne prispevajo k ozaveščenosti in strpnosti in informacij o tradicionalni prisotnosti italijanščine v Sloveniji v medijih in v veliki večini publikacij v Sloveniji ni. Po njihovem mnenju je potrebna namenska informacijska kampanja o tradicionalni prisotnosti italijanščine v Sloveniji. Govorci madžarščine so omenili tudi negativno dožemanje v slovenski družbi in predsodke, h katerim prispevajo nekateri mediji. Zlasti jih skrbi sovražni govor na internetu. Poleg tega so opozorili, da se je zaradi gospodarske krize negativni diskurz o manjšinah še okrepil. Madžarska narodna skupnost je prejela celo žaljiva pisma.

98. Odbor strokovnjakov poleg tega ugotavlja, da četrto periodično poročilo italijansko kulturo obravnava kot tujo kulturo in da je nemščina v šolskem sistemu opredeljena kot jezik sosednjih držav in tuji jezik.

99. Odbor strokovnjakov meni, da so potrebni bolj odločni ukrepi za spodbujanje ozaveščenosti in strpnosti o regionalnih in manjšinskih jezikih v Sloveniji. Hkrati ponavlja⁹, da bi bilo treba medije, brez vpliva na njihovo neodvisnost, spodbujati, da bi tem jezikom in kulturam kot sestavnim delom slovenske zgodovine in kulture namenjali več pozornosti. Poleg tega bi moralo bito ozaveščanje o regionalnih ali manjšinskih jezikih del in pričakovani rezultat usposabljanja novinarjev osrednjih medijev in učiteljev.

100. Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, da splošno javnost v okviru rednega šolanja, predvsem prek učnih načrtov, učnega gradiva in usposabljanja učiteljev, ter prek medijev ozaveščajo o tradicionalni prisotnosti hrvaškega, italijanskega, madžarskega, nemškega, romskega in srbskega jezika.

Četrty odstavek

Pri določanju svoje politike do regionalnih ali manjšinskih jezikov pogodbenice upoštevajo izražene potrebe in želje skupin, ki uporabljajo te jezike. Spodbujati jih je treba, da po potrebi ustanavljajo organe za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na regionalne ali manjšinske jezike.

101. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbudil, da pri oblikovanju strukturirane politike za ohranjanje in spodbujanje teh jezikov vzpostavijo mehanizme za posvetovanje z ustreznimi organizacijami, ki zastopajo nemški in hrvaški jezik.

102. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da mehanizmi za posvetovanje z govorci nemščine in hrvaščine niso bili vzpostavljeni.

⁹ 76. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

103. Poleg tega so predstavniki govorcev italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da niso bili vključeni v posvetovanja med pripravo periodičnega poročila.

104. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti odločno poziva, da pri oblikovanju strukturirane politike za ohranjanje in spodbujanje teh jezikov ter v drugih zanje pomembnih zadevah vzpostavijo mehanizme za posvetovanje z ustreznimi organizacijami, ki zastopajo hrvaški, nemški in srbski jezik.

Peti odstavek

Pogodbenice se obvezujejo, da bodo mutatis mutandis uresničevale načela iz prvega do četrtega odstavka tudi za jezike brez ozemlja. Vendar pa se narava in obseg ukrepov za jezike, s katerimi se uresničuje ta listina, prožno določata ob upoštevanju potreb in želja ter ob spoštovanju tradicije in značilnosti skupin, ki uporabljajo te jezike.

Romski jezik

105. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov priporočil Sloveniji, naj **»razvije pouk romskega jezika in kulture na vseh primernih stopnjah«**. Poleg tega je slovenske organe oblasti pozval, naj zagotovijo celovito izvajanje Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji iz leta 2004 ter spodbujajo ozaveščenost o romskem jeziku in kulturi kot sestavnih delih slovenskega kulturnega bogastva ter njuno sprejetje, vključijo to spodbujanje med cilje nacionalnega izobraževanja in spodbudijo medije k doseganju istega cilja.

Izvajanje Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji iz leta 2004

106. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbudil, naj nadaljujejo prizadevanja, da bi postal pouk romskega jezika širše dostopen, in naj razvijejo sistem usposabljanja učiteljev, da ga bodo lahko poučevali.

107. Četrto periodično poročilo navaja, da je bila Strategija vzgoje in izobraževanja Romov iz leta 2004 leta 2011 spremenjena, da bi omogočili še uspešnejše vključevanje otrok pripadnikov romske narodne skupnosti v sistem vzgoje in izobraževanja na vseh ravneh. Uvedene so bile dejavnosti predšolske vzgoje. Vzpostavljeni so bili t. i. romski izobraževalni inkubatorji z najrazličnejšimi oblikami dela z romskimi otroki, mladino in njihovimi starši v njihovih okoljih. Nadaljevali so se projekti, ki se sofinancirajo iz Evropskega socialnega sklada, in prispevali k pripravi učnih gradiv, usposabljanju romskih pomočnikov in izvajanju različnih oblik izobraževalnih dejavnosti za romsko skupnost. Izdanih je bilo 12 trojezičnih slikanic (v slovenskem jeziku, prekmurski romščini in dolenjski romščini), ki jih spremljajo priročniki. V projektih sodeluje trideset šol in vrtcev. V šolskem letu 2012/2013 je bilo v osnovnošolsko izobraževanje vključenih 2109 romskih otrok.

108. Romski jezik se še naprej poučuje pri predmetu Romska kultura, ki je izbirni predmet v 7.–9. razredu osnovne šole, ter v obliki zunajšolskih dejavnosti, delavnic in seminarjev. Pouk izvajajo romski pomočniki.

109. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki romske skupnosti odbor strokovnjakov obvestili, da je imela Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji na splošno pozitiven vpliv. Vendar pa se njeno izvajanje in dosežki med regijami močno razlikujejo. Medtem ko so v Prekmurju osnovnošolsko izobraževanje vključeni vsi romski otroci in nekateri nadaljujejo tudi na srednješolski in visokošolski ravni, je na Dolenjskem stopnja obiskovanja šole in tudi uspeha nižja. Položaj je še težji v Mariboru in Ljubljani, kjer živijo Romi, ki so v Slovenijo prišli pozneje in govorijo druga romska narečja. Govorci romskega jezika so izrazili skrb glede dostopnosti zadostnega števila nekaterih učnih gradiv za uporabo v šolah.

110. Odbor strokovnjakov slovenskim organom oblasti čestita za precejšen trud na področju izobraževanja Romov. Vendar pa jih poziva, naj nadaljujejo prizadevanja, da bi postal pouk romščine širše dostopen, in naj razvijejo sistem usposabljanja učiteljev, da jo bodo lahko poučevali.

Kodifikacija romskega jezika

111. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov pozval slovenske organe oblasti, naj se še naprej posvečajo kodifikaciji različic romščine v Sloveniji. V skladu s četrtem periodičnim poročilom in informacijami, pridobljenimi med obiskom v Sloveniji, kodifikacija romskega jezika poteka. Izdane so bile slovnice in slovarji romskega jezika. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti poziva, naj nadaljujejo kodifikacijo različic romščine, prisotnih v Sloveniji.

Prisotnost romskega jezika v medijih

112. V skladu s četrtem periodičnim poročilom in informacijami, pridobljenimi med obiskom v Sloveniji, nacionalna radijska in televizijska hiša še naprej predvaja oddaje v romskem jeziku. Poleg tega so oddaje v tem jeziku na sporedu Radia Marš v Mariboru, Radia Študent v Ljubljani in Radia ROMIC Romskega informacijskega centra.

Ozaveščanje v izobraževanju in medijih

113. V tretjem ocenjevalnem poročilu je Odbor strokovnjakov ponovil nujno potrebo po odločnih ukrepih za spodbujanje ozaveščenosti o romskem jeziku in kulturi kot sestavnih delih slovenskega kulturnega bogastva ter njenem sprejemanju, tudi z ukrepi za bolj pozitiven prikaz Romov v medijih in učnih načrtih.

114. Četrto periodično poročilo navaja, da so organi oblasti podpirali dejavnosti romskih zvez, tudi v medijih, med drugim na področju ozaveščanja in boja proti diskriminaciji in nestrpnosti. Nadaljevale so se tudi dejavnosti v okviru kampanje Sveta Evrope »Dosta«. Med cilji Nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015 je tudi ozaveščanje širše javnosti glede obstoja, kulture, šeg in navad pripadnikov romske skupnosti. Namen projekta Socialna integracija Romov, ki sta ga sofinancirala Finančni mehanizem EGP in Norveška, je bil med drugim promocija strpnosti in medkulturnega dialoga.

115. Kar zadeva izobraževanje, je bil med obiskom v Sloveniji odbor strokovnjakov seznanjen, da izbirni predmet Romska kultura v slovenskih šolah ni sistematično na voljo kljub prizadevanjem romskih zvez, da se uvede pouk tega predmeta za slovenske učence. Tako so informacije o Romih in romskem jeziku v šolskem sistemu precej odvisne od šole in učiteljev.

116. Odbor strokovnjakov kljub temu ugotavlja, da so Romi še naprej žrtev hudih predsodkov in stigmatizacije. Zato ponavlja¹⁰, da si je treba odločno prizadevati za ozaveščanje o romskem jeziku in kulturi kot sestavnih delih slovenskega kulturnega bogastva ter njuno sprejemanje. Treba bi bilo izvesti ukrepe za spodbujanje bolj pozitivnega prikazovanja Romov v medijih in nacionalnem kurikulumu na vseh stopnjah.

Skrb za enako dostopnost romščine za vse govorce romskega jezika

117. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja odbor strokovnjakov ni prejel informacij o ukrepih za izenačenje varstva vseh romskih govorcev.

118. Četrto periodično poročilo navaja, da vsi ukrepi za varstvo in spodbujanje romskega jezika, kulture in identitete veljajo enako za vse govorce romščine in da se med njimi ne delajo razlike. Vendar pa so med obiskom v Sloveniji predstavniki govorcev romskega jezika navedli, da se še razlikuje med Romi, ki tradicionalno živijo v Sloveniji, in nedavno priseljenimi Romi.

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti odločno poziva, naj si prizadevajo, da:
– zagotovijo celovito izvajanje *Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji*;
– spodbujajo ozaveščenost o romskem jeziku in kulturi kot sestavnih delih slovenskega kulturnega bogastva ter njuno sprejemanje, vključijo to spodbujanje med cilje nacionalnega izobraževanja in spodbudijo medije k doseganju istega cilja.

¹⁰ 49. odstavek, Tretje poročilo o odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMJ (2010)5

3.2 Ocena po III. delu listine

119. Slovenija uporablja določbe, ki jih je izbrala iz III. dela listine (navedene v krepkem ležečem tisku), za madžarščino in italijanščino.

120. Odbor strokovnjakov ne bo dal pripomb na določbe, glede katerih v svojem prejšnjem ocenjevalnem poročilu ni imel pomembnejših vprašanj in o katerih ni prejel nobenih novih podatkov, ki bi zahtevali ponovno oceno ali drugačno predstavitev njihovega izvajanja. Določbe so naštetje spodaj.

Za madžarski jezik:

- 8. člen, točke a ii, b ii, c ii, d ii, e ii, f iii in g prvega odstavka ter drugi odstavek;
- 9. člen, točka a drugega odstavka;
- 10. člen, točka c prvega odstavka, točke c, e, in g drugega odstavka ter peti odstavek;
- 11. člen, točka e i prvega odstavka in drugi odstavek;
- 12. člen, točke a, d, e, in f prvega odstavka, drugi odstavek ter tretji odstavek;
- 13. člen, točka a prvega odstavka;
- 14. člen, točki a in b.

Za italijanski jezik:

- 8. člen, točke a i, b i, c i, f iii in g prvega odstavka ter drugi odstavek;
- 9. člen, točka a drugega odstavka;
- 10. člen, točke a, b, c, d in e drugega odstavka ter peti odstavek;
- 11. člen, točka e i prvega odstavka in drugi odstavek;
- 12. člen, točke a, d, e, in f prvega odstavka ter tretji odstavek;
- 13. člen, točka a prvega odstavka;
- 14. člen, točki a in b.

121. Za te določbe se odbor strokovnjakov sklicuje na ugotovitve iz prejšnjih poročil, vendar si pridržuje pravico do poznejše ponovne ocene položaja.

3.2.1 Madžarski jezik

8. člen – Izobraževanje

Prvi odstavek

Glede izobraževanja se pogodbenice obvezujejo, da bodo na ozemlju, na katerem se ti jeziki uporabljajo, v skladu s položajem vsakega od teh jezikov in brez poseganja v poučevanje uradnega jezika ali uradnih jezikov države:

h zagotovile osnovno in nadaljnje usposabljanje učiteljev, ki je potrebno za uresničevanje pododstavkov a do g, ki jih je pogodbenica sprejela

122. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa je slovenske organe oblasti pozval, naj se trudijo rešiti problem morebitnega začasnega pomanjkanja učiteljev madžarskega jezika zaradi precejšnjega števila upokojitev.

123. Četrto periodično poročilo navaja, da Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja predvideva tudi možnost zaposlovanja tujih učiteljev v primeru pomanjkanja učiteljev. Če za razpisano prosto delovno mesto ni kandidatov, ki bi izpolnjevali pogoje, lahko vrtec ali šola za največ dve leti zaposli gostujočega tujega učitelja. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev madžarščine navedli, da za zdaj zaradi menjave generacij ni težav.

124. Vendar pa so izrazili zaskrbljenost nad znanjem madžarščine pri učiteljih in njihovo sposobnostjo dvojezičnega poučevanja. Izobraževanje učiteljev namreč poteka zgolj v slovenskem jeziku, madžarščino pa se je mogoče učiti kot predmet; vendar pa se je to v praksi izkazalo za nezadostno. To ima posledice za zagotavljanje in kakovost dvojezičnega izobraževanja, saj nekateri učitelji nekaterih predmetov niso

sposobni ustrezno poučevati v madžarščini. Slovenski organi oblasti so izjavili, da se teh težav zavedajo, in odbor strokovnjakov obvestili, da je v ta namen organizirano dodatno izobraževanje. Decembra 2013 se bo začel nov projekt usposabljanja učiteljev za dvojezični pouk madžarščine in italijanščine.

125. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj zagotovijo ustrezno osnovno in nadaljnje usposabljanje učiteljev v dvojezičnih šolah.

- i ustanovile nadzorni organ ali organe, ki bodo odgovorni za spremljanje izvajanja sprejetih ukrepov in doseženega napredka pri uvajanju ali razvoju poučevanja regionalnih ali manjšinskih jezikov in za sestavljanje občasnih poročil o svojih ugotovitvah, ki bodo objavljena*

126. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vendar pa je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v prihodnjem periodičnem poročilu poročajo o napredku pri spremljanju dvojezičnega izobraževanja.

127. Četrto periodično poročilo navaja, da Zavod za šolstvo od 1. septembra 2012 do 3. oktobra 2014 izvaja dvoletni poskus Hkratno opismenjevanje v slovenščini in madžarščini v dvojezični osnovni šoli. Z njim naj bi ocenili dvojezično opismenjevanje. Za zdaj ni na voljo poročila o napredku tega projekta.

128. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena. Vendar pa slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnjem periodičnem poročilu poročajo o napredku pri spremljanju dvojezičnega izobraževanja.

9. člen – Pravosodni organi

Prvi odstavek

Pogodbenice se obvezujejo, da bodo za sodna okrožja, v katerih število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, upravičuje spodaj navedene ukrepe, glede na položaj posameznega jezika in pod pogojem, da po mnenju sodnika uporaba ugodnosti, ki jih daje ta odstavek, ne ovira pravilnega sojenja:

- a v kazenskih postopkih:*
 - i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe;*
- b v civilnih postopkih:*
 - i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov;*
- c v postopkih pred sodišči, pristojnimi za upravne zadeve:*
 - i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov;*
- d ukrenejo vse potrebno za zagotovitev, da uporaba točk i in iii pododstavkov b in c zgoraj in vsaka potrebna pomoč tolmačev in prevodov ne povzročita dodatnih stroškov za prizadete osebe.*

129. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da so te zaveze izpolnjene.

130. Četrto periodično poročilo navaja, da je bil 12. julija 2011 sprejet Zakon o državnem tožilstvu, po katerem na območjih, kjer živi avtohtona narodna skupnost, poslujejo državna tožilstva tudi v madžarskem jeziku. Stroški se izplačajo iz sredstev za delo državnega tožilstva. Prav tako za državnotožilske osebe velja pogoj višje ravni znanja madžarskega jezika.

131. Med obiskom v Sloveniji so govorniki madžarščine odbor strokovnjakov obvestili, da v praksi sodni postopek le redko poteka v madžarskem jeziku, saj vsi sodniki tega jezika ne govorijo in se zaradi

tolmačenja trajanje postopka zavleče. Slovenski organi oblasti so potrdili, da sta na sodišču v Lendavi/Lendvi en sodnik in sodni uradnik z znanjem madžarščine.

132. Odbor strokovnjakov ohranja svojo prejšnjo ugotovitev, da so te zaveze izpolnjene. Vseeno pa slovenske organe oblasti spodbuja, naj s praktičnimi ukrepi olajšajo uporabo madžarščine na sodiščih.

10. člen – Upravni organi in javne službe

133. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov Sloveniji priporočil, naj **»učinkovito ukrepa, da bi zmanjšala razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev [...] ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave«.**

Prvi odstavek

Na upravnih območjih države, na katerih število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, upravičuje spodaj določene ukrepe, in glede na položaj vsakega jezika se pogodbenice obvezujejo, da, če je to mogoče:

a i zagotovijo, da upravni organi uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike

134. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je zaprosil, naj v naslednjem periodičnem poročilu predložijo konkretne podatke o praktični rabi madžarskega jezika v lokalnih uradih organov državne uprave.

135. Četrto periodično poročilo navaja, da je poslovanje policije dvojezično na območjih občin, v katerih živi madžarska narodna skupnost. Vsi obrazci so izdani tudi v madžarščini in vsi stiki s pripadniki manjšine prav tako potekajo v madžarščini. Zaposleni na Geodetski upravi Republike Slovenije, ki delajo na tem območju, se vsakodnevno sporazumevajo v madžarščini. Četrto periodično poročilo navaja, da se pravica do rabe madžarskega jezika v praksi dosledno izvaja v upravnih enotah z narodno mešanimi naselji, čeprav slovenski organi oblasti priznavajo, da ima samo en krajevni urad v murskosoboški upravni enoti dvojezični napis (Prosenjakovci/Pártosfalva) in da v upravni enoti Lendava/Lendva vsi obrazci niso na voljo v madžarščini. Zaposleni so madžarsko govoreči javni uslužbenci in tudi prevajalci. Javnim uslužbencem je omogočeno izobraževanje iz madžarskega jezika, prejemajo pa tudi dodatek za dvojezičnost.

136. Med obiskom v Sloveniji pa so predstavniki govorcev madžarščine odbor strokovnjakov obvestili, da se v praksi v krajevnih uradih madžarski jezik uporablja le redko. Madžarščino obvlada le malo uslužbencev. Zato se kot jezik poslovanja upravnih enot uporablja slovenski jezik. Predstavniki govorcev madžarskega jezika so poudarili tudi, da v praksi ni jasno, kako se ocenjuje znanje madžarščine, saj se formalna raven znanja pogosto močno razlikuje od dejanske zmožnosti rabe jezika. Nekateri javni uslužbenci so obiskovali zgolj 40-urni jezikovni tečaj, kar pa ne zadošča za raven znanja madžarščine, ki je nujna za vsakodnevno delo.

137. Na podlagi teh informacij odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj sprejmejo učinkovite ukrepe za spodbujanje praktične rabe madžarščine v lokalnih uradih organov državne uprave.

b dajejo na voljo upravna besedila in obrazce, ki so v splošni rabi za prebivalstvo, v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali dvojezično

138. Ta zaveza je v prejšnjih obdobjih spremljanja izvajanja veljala za izpolnjeno.

139. V četrtem periodičnem poročilu slovenski organi oblasti odbor strokovnjakov obveščajo, da se obrazci izdajajo tudi v madžarščini in da v sklopu državnega portala E-uprava deluje tudi poseben portal v madžarskem jeziku. Po informacijah govorcev madžarščine, pridobljenih med obiskom v Sloveniji, je v

madžarščini na voljo veliko število obrazcev, vendar ne vsi. Poleg tega obrazci v madžarščini v javnih ustanovah niso na voljo neposredno, temveč jih morajo prosilci posebej zahtevati.

140. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza izpolnjena. Vendar pa slovenske organe oblasti spodbuja, naj sprejmejo ukrepe za okrepitev izvajanja te zaveze v praksi.

Drugi odstavek

Glede lokalnih in regionalnih oblasti na območjih, na katerih je število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike tako, da upravičuje spodaj navedene ukrepe, se pogodbenice obvezujejo, da dovolijo in/ali spodbujajo:

- a uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov v okviru regionalne ali lokalne oblasti;*
- b možnost za uporabnike regionalnih ali manjšinskih jezikov, da predložijo ustne ali pisne vloge v teh jezikih;*
- d lokalne oblasti, da objavljajo uradne dokumente tudi v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih;*

141. V tretjem periodičnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da so te zaveze še vedno izpolnjene. Vseeno pa je slovenske organe oblasti prosil, naj navedejo nadaljnje informacije o njihovem dejanskem izvajanju.

142. V četrtem periodičnem poročilu slovenski organi oblasti navajajo, da se pravica do uporabe madžarščine v poslovanju lokalnih in regionalnih oblasti dosledno izvaja v praksi in pri njihovem vsakodnevnem delu. Med obiskom v Sloveniji so govorci madžarščine potrdili, da v praksi lokalni organi oblasti madžarski jezik uporabljajo bolj dosledno. Večina zaposlenih pri lokalnih organih oblasti govori madžarsko in večina obrazcev je na voljo v madžarščini. Dokumenti se izdajajo v slovenščini in madžarščini. Govorci madžarščine pa so poudarili pomen dvojezičnih napisov na lokalnih ustanovah, ki jih v praksi marsikdaj ni.

143. Odbor strokovnjakov meni, da so te zaveze izpolnjene. Vendar pa slovenske organe oblasti spodbuja, naj preučijo problem dvojezičnih napisov na lokalnih ustanovah.

- f lokalne oblasti, da uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike v razpravah v svojih skupščinah, ne da bi izključevali uporabo uradnega jezika ali uradnih jezikov države*

144. V tretjem periodičnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa je slovenske organe oblasti prosil, naj navedejo nadaljnje informacije o njenem dejanskem izvajanju.

145. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev madžarskega jezika odbor strokovnjakov obvestili, da se madžarščina na zborih lokalnih skupnosti ne uporablja več, saj so se svetniki, ki madžarščine ne govorijo ali ne razumejo, pritoževali nad dolgotrajnimi razpravami zaradi tolmačenja.

146. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj sprejmejo praktične ukrepe za spodbujanje rabe madžarščine na zborih lokalnih skupnosti.

Tretji odstavek

Glede javnih storitev, ki jih zagotavljajo upravni organi ali druge osebe v njihovem imenu, se pogodbenice obvezujejo, da bodo na ozemlju, na katerem se uporabljajo regionalni ali manjšinski jeziki, in v skladu s položajem posameznega jezika ter če je to mogoče:

- a zagotovile, da se regionalni ali manjšinski jeziki uporabljajo pri opravljanju storitev;*

147. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je zaprosil, naj v četrtem periodičnem poročilu navedejo informacije o sprejetih ukrepih za zagotovitev rabe madžarščine pri izvajanju javnih služb.

148. Četrto periodično poročilo navaja, da javno podjetje Eko-park d.o.o. Lendava - Öko-park Kft. Lendva, Lendva, ki izvaja storitve oskrbe s pitno vodo in odvoz odpadkov, posluje v obeh jezikih. Podjetje

s strankami komunicira v madžarščini, če stranka tako želi. Vsa obvestila in objave podjetje objavlja v obeh jezikih, prav tako je dvojezičen obrazec za popis števca. Vendar pa so njihova spletna stran, obrazci za projektne pogoje in pridobitev soglasja, računi in položnice samo v slovenskem jeziku.

149. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev madžarščine odbor strokovnjakov obvestili, da javna gospodarska podjetja poslujejo večinoma v slovenščini. Samo gospodarski subjekti s sedežem v Lendavi/Lendvi do neke mere poslujejo dvojezično, medtem ko subjekti s sedežem zunaj narodno mešanega območja, na primer v Mariboru, uporabljajo zgolj slovenščino.

150. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj zagotovijo rabo madžarščine pri zagotavljanju javnih storitev.

Četrty odstavek

Zaradi uresničevanja določb prvega, drugega in tretjega odstavka, ki so jih pogodbenice sprejele, se pogodbenice obvezujejo sprejeti enega ali več naslednjih ukrepov:

- a prevajanje in tolmačenje, če se zahtevata;*
- b zaposlovanje, in kadar je potrebno, usposabljanje uradnikov in drugih potrebnih zaposlenih v javnih službah;*
- c ugoditev, če je le mogoče, prošnjam zaposlenih v javnih službah, ki znajo regionalni ali manjšinski jezik, da so imenovani na ozemlje, na katerem se ta regionalni ali manjšinski jezik uporablja*

151. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da so te zaveze izpolnjene za lokalno in državno upravo. V zvezi z javnimi storitvami so bile zaveze še vedno neizpolnjene. Odbor strokovnjakov je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v naslednje periodično poročilo vključijo več informacij o javnih storitvah.

152. Vendar pa v četrtem obdobju spremljanja izvajanja odbor strokovnjakov ni prejel konkretnih informacij o tem vprašanju.

153. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena za lokalno in državno upravo. V zvezi z javnimi storitvami ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da ta zaveza ni izpolnjena. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnje periodično poročilo vključijo več informacij o javnih storitvah.

11. člen – Javna glasila

Prvi odstavek

Pogodbenice se obvezujejo, da za uporabnike regionalnih ali manjšinskih jezikov na ozemljih, na katerih se ti jeziki govorijo, v skladu s položajem vsakega jezika, stopnjo posredne ali neposredne pristojnosti organov javne oblasti in njihovih pooblastil ali vloge na tem področju ter ob spoštovanju načela neodvisnosti in samostojnosti javnih glasil:

- a v obsegu, v katerem radio in televizija opravljata poslanstvo javne službe:*
 - i zagotovijo ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega kanala v regionalnih ali manjšinskih jezikih*

154. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti je pozval, naj postopoma povečajo zagotavljanje javnih televizijskih programov v madžarskem jeziku.

155. Četrto periodično poročilo navaja, da se obseg televizijskih oddaj ni povečal. Oddaje v madžarščini so na sporedu več dni na teden, vendar po obsegu ne ustrezajo programu v madžarskem jeziku, kar zahteva ta zaveza. Odbor strokovnjakov ni seznanjen z nikakršnimi ukrepi za večjo uporabo madžarskega jezika na javni televiziji.

156. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti znova poziva, naj povečajo zagotavljanje javnih televizijskih programov v madžarskem jeziku.

Tretji odstavek

Pogodbenice se obvezujejo zagotoviti, da so interesi uporabnikov regionalnih ali manjšinskih jezikov zastopani ali upoštevani v organih, ki so lahko ustanovljeni v skladu z zakonom z nalogo, da jamčijo svobodo in pluralizem javnih glasil

157. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vendar pa je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v naslednje periodično poročilo vključijo informacije o tem, kako se upoštevajo interesi govorcev madžarščine.

158. V četrtem periodičnem poročilu slovenski organi oblasti navajajo, da so interesi govorcev madžarščine zastopani in upoštevani, saj so zastopani znotraj programskega odbora in Programskega sveta RTVS.

159. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena.

13. člen – Gospodarsko in družbeno življenje

160. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov Sloveniji priporočil, naj **»učinkovito ukrepa, da bi zmanjšala razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine [...] v gospodarskih in družbenih dejavnostih«.**

Prvi odstavek

V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo, da v vsej državi:

- b prepovejo v notranje pravilnike podjetij in v osebne dokumente vstavljati kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov vsaj med uporabniki istega jezika*

161. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da ta zaveza ni izpolnjena.

162. Četrto periodično poročilo navaja, da po Zakonu o gospodarskih družbah sporazumevanje z delavci v družbi na območjih, kjer živi madžarska narodna skupnost, lahko poteka tudi v madžarskem jeziku. Čeprav morajo biti akti družbe sestavljeni v slovenskem jeziku, so na območjih, kjer živi madžarska narodna skupnost, lahko tudi v madžarskem jeziku. Odbor strokovnjakov poudarja, da se ta določba nanaša na vso državo, in ne samo na območje, kjer se uporablja madžarščina.

163. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj ga v prihodnjem periodičnem poročilu seznanijo s tem, ali zakonodaja v vsej državi prepoveduje, da bi se v notranje pravilnike podjetij in v zasebne dokumente vnesle kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo madžarskega jezika, vsaj med uporabniki tega jezika.

- c nasprotujejo praksi, katere namen je odvratanje od uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi;*
- d olajšujejo in/ali spodbujajo uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov tudi z drugimi sredstvi poleg že zgoraj navedenih*

164. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da so te zaveze izpolnjene. Vseeno pa je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v naslednjem periodičnem poročilu poročajo o izvajanju Zakona o varstvu potrošnikov.

165. Četrto periodično poročilo ne vsebuje informacij o izvajanju Zakona o varstvu potrošnikov v praksi. Med obiskom v Sloveniji se je odbor strokovnjakov seznanil s tem, da so na izdelkih slovenskega porekla

podatki o značilnostih, predvideni rabi, sestavinah in uporabi samo v slovenščini, čeprav bi morali biti skladno z obstoječo zakonodajo na narodno mešanem območju tudi v madžarščini.

166. Odbor strokovnjakov poudarja, da se te zaveze nanašajo na vse območje države. Slovenske organe oblasti prosi, naj navedejo informacije o izvajanju teh zavez tudi zunaj narodno mešanega območja.

Drugi odstavek

V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo, da na ozemlju, na katerem se uporabljajo regionalni ali manjšinski jeziki, če so javne oblasti za to pristojne in če je to razumno mogoče:

- a** *vključijo v svoje finančne in bančne predpise določbe, ki dovoljujejo na podlagi postopkov, ki so v skladu s poslovno prakso, uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov pri sestavljanju plačilnih nalogov (čeki, menice itd.) ali drugih finančnih dokumentov, ali da zagotovijo, kadar je to primerno, izvajanje takšnih določb*

167. Ker ustreznih informacij ni bilo na voljo, je odbor strokovnjakov v tretjem ocenjevalnem poročilu menil, da ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, naj v svoje finančne in bančne predpise vključijo določbe, ki omogočajo uporabo madžarskega jezika pri sestavljanju plačilnih nalogov (čeki, menice itd.) ali drugih finančnih dokumentov.

168. Glede na četrto periodično poročilo zakonodaja tega vprašaja ne ureja. Med obiskom v Sloveniji so govorci madžarščine odbor strokovnjakov obvestili, da so plačilni nalogi in drugi finančni dokumenti v slovenščini.

169. Odbor strokovnjakov meni, da ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj v svoje finančne in bančne predpise vključijo določbe, ki omogočajo uporabo madžarskega jezika pri sestavljanju plačilnih nalogov (čeki, menice itd.) ali drugih finančnih dokumentov.

- b** *v gospodarskem in družbenem sektorju, ki sta neposredno pod njihovim nadzorom (javni sektor), organizirajo dejavnosti za spodbujanje uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov*

170. Ker ustreznih informacij ni bilo na voljo, je odbor strokovnjakov v tretjem ocenjevalnem poročilu menil, da ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti je zaprosil, naj zagotovijo informacije o ustreznih dejavnostih za spodbujanje rabe madžarskega jezika v javnem sektorju.

171. V četrtem periodičnem poročilu se slovenski organi oblasti sklicujejo na Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki si prizadeva zagotoviti pogoje za enakopravno javno rabo in razvoj madžarščine in italijanščine na narodno mešanih območjih.

172. Odbor strokovnjakov meni, da za zdaj ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnjem periodičnem poročilu zagotovijo nadaljnje informacije o Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 ter o ustreznih dejavnostih za spodbujanje uporabe madžarščine v javnem sektorju.

- c** *zagotovijo, da socialnovarstvene ustanove, kot npr. bolnišnice, domovi za ostarele in drugi domovi, omogočajo sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik in potrebujejo nego zaradi slabega zdravja, starosti ali iz drugih razlogov, v njihovem jeziku*

173. V preteklih obdobjih spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena.

174. Med obiskom v Sloveniji se je odbor strokovnjakov seznanil s tem, da se lahko madžarščina uporablja v socialnovarstvenih ustanovah v Lendavi/Lendvi. Vendar pa bolnišnica v Murski Soboti, kjer je osem narodno mešanih naselij, nima madžarsko govorečega osebja in ne omogoča sprejema in oskrbe oseb v madžarščini.

175. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj zagotovijo, da socialnovarstvene ustanove, pristojne za narodno mešana območja, omogočajo sprejem in oskrbo oseb v madžarščini.

d *s primernimi sredstvi zagotovijo, da so varnostna navodila sestavljena tudi v regionalnih ali manjšinskih jezikih*

176. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je zaprosil, naj konkretne informacije o izvajanju te zaveze navedejo v naslednjem periodičnem poročilu.

177. Četrto periodično poročilo ne vsebuje konkretnih informacij o tem vprašanju.

178. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj konkretne informacije o izvajanju te zaveze navedejo v prihodnjem periodičnem poročilu.

e *poskrbijo, da so informacije pristojnih javnih organov, ki se nanašajo na pravice potrošnikov, na voljo v regionalnih ali manjšinskih jezikih*

179. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je zaprosil, naj v naslednjem periodičnem poročilu predložijo informacije o njenem izvajanju v praksi.

180. Četrto periodično poročilo ne vsebuje zahtevanih konkretnih informacij.

181. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnjem periodičnem poročilu predložijo informacije o njenem izvajanju v praksi.

3.2.2 Italijanski jezik

8. člen – Izobraževanje

Prvi odstavek

Glede izobraževanja se pogodbenice obvezujejo, da bodo na ozemlju, na katerem se ti jeziki uporabljajo, v skladu s položajem vsakega od teh jezikov in brez poseganja v poučevanje uradnega jezika ali uradnih jezikov države:

- d i zagotovile možnost za strokovno in poklicno izobraževanje v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih*

182. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena.

183. Med obiskom v Sloveniji so govorci italijanščine odbor strokovnjakov obvestili o zamudah pri prevajanju novih učbenikov v italijanščino, kar zlasti prizadene strokovno in poklicno izobraževanje.

184. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa spodbuja slovenske organe oblasti, naj zagotovijo, da so za vse stopnje izobraževanja na voljo primerni učbeniki.

- e i zagotovile možnost za univerzitetno in drugo visoko- in višješolsko izobraževanje v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali*
- ii zagotovile možnost za študij teh jezikov kot univerzitetnega in visoko- ali višješolskega predmeta ali*
- iii spodbujale in/ali omogočile izvajanje univerzitetnega izobraževanja ali drugih oblik visoko- ali višješolskega izobraževanja v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali zagotovile možnost za študij teh jezikov kot univerzitetnega ali visoko- in višješolskega predmeta, če zaradi vloge države v odnosu do visoko- in višješolskih ustanov ni mogoče izvajati točk i in ii*

185. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa je slovenske organe oblasti zaprosil za komentar o problemih v zvezi s priznavanjem diplom nekaterih študijev, kot je farmacija.

186. Četrto periodično poročilo navaja, da je Slovenija nasledila dvostranski Sporazum med nekdanjo Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in Italijansko republiko o medsebojnem priznavanju diplom in strokovnih nazivov iz leta 1983. Leta 1995 sta Slovenija in Italija poleg tega podpisali Memorandum o medsebojnem priznavanju slovenskih in italijanskih diplom in strokovnih nazivov. Strokovne nazive v farmaciji priznava pristojna univerza po hitrem postopku.

187. Vendar pa so med obiskom v Sloveniji predstavniki govorcev italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da se problemi pri priznavanju in enakovrednosti diplom, pridobljenih v tujini, še vedno pojavljajo.

188. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa je slovenske organe oblasti zaprosil, naj pojasnijo probleme v zvezi s priznavanjem in enakovrednostjo diplom.

- h zagotovile osnovno in nadaljnje usposabljanje učiteljev, ki je potrebno za uresničevanje pododstavkov a do g, ki jih je pogodbenica sprejela;*

189. V preteklih obdobjih spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena.

190. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev italijanščine omenili usposabljanje učiteljev, ki poteka samo v slovenščini. To vpliva na zagotavljanje in kakovost dvojezičnega izobraževanja, saj naj bi učitelji poučevali predmete v italijanščini. Kot pomoč pri premagovanju tega problema se prirejajo seminarji in usposabljanja, ki jih financira Italija. Slovenski organi oblasti so odbor strokovnjakov obvestili, da se tega problema zavedajo in da se v ta namen organizira dodatno usposabljanje. Decembra 2013 se bo začel nov projekt usposabljanja učiteljev za dvojezično poučevanje (glej tudi 124. odstavek).

191. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj zagotovijo ustrezno osnovno in nadaljnje usposabljanje učiteljev, ki delujejo v šolah z italijanskim učnim jezikom.

- i ustanovile nadzorni organ ali organe, ki bodo odgovorni za spremljanje izvajanja sprejetih ukrepov in doseženega napredka pri uvajanju ali razvoju poučevanja regionalnih ali manjšinskih jezikov in za sestavljanje občasnih poročil o svojih ugotovitvah, ki bodo objavljena*

192. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Slovenske organe oblasti je vseeno zaprosil, naj v prihodnjem periodičnem poročilu poročajo o napredku pri spremljanju izobraževanja v italijanščini.

193. Četrto periodično poročilo navaja, da Zavod RS za šolstvo spremlja razvoj izobraževanja v manjšinskih jezikih.

194. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena. Slovenske organe oblasti vseeno prosi, naj v prihodnjem periodičnem poročilu poročajo o napredku pri spremljanju izobraževanja v italijanščini.

9. člen – Pravosodni organi

Prvi odstavek

Pogodbenice se obvezujejo, da bodo za sodna okrožja, v katerih število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, upravičuje spodaj navedene ukrepe, glede na položaj posameznega jezika in pod pogojem, da po mnenju sodnika uporaba ugodnosti, ki jih daje ta odstavek, ne ovira pravilnega sojenja:

- a v kazenskih postopkih:
 - i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe;**
- b v civilnih postopkih:
 - i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov;**
- c v postopkih pred sodišči, pristojnimi za upravne zadeve:
 - i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov;**
- d ukrepejo vse potrebno za zagotovitev, da uporaba točk i in iii pododstavkov b in c zgoraj in vsaka potrebna pomoč tolmačev in prevodov ne povzročita dodatnih stroškov za prizadete osebe.*

195. Te zaveze so v prejšnjih obdobjih spremljanja izvajanja veljale za izpolnjene.

196. Četrto periodično poročilo navaja, da je bil 12. julija 2011 sprejet Zakon o državnem tožilstvu, po katerem na območjih, kjer živi avtohtona narodna skupnost, poslujejo državna tožilstva tudi v italijanskem jeziku. Stroški se izplačajo iz sredstev za delo državnega tožilstva. Prav tako za državnotožilske osebe velja pogoj višje ravni znanja italijanskega jezika.

197. Predstavniki govorcev italijanščine so odbor strokovnjakov obvestili, da ni sodnikov, ki bi bili zmožni voditi sodni postopek v italijanskem jeziku, in da se praviloma uporablja tolmačenje. Zaradi tega postopki trajajo dlje. Poleg tega se pisni sodni dokumenti, z odločbami vred, izdajajo samo v slovenščini in se na zahtevo stranke prevedejo v italijanščino.

198. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza izpolnjena. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj sprejmejo praktične ukrepe za olajšanje rabe italijanščine na sodiščih.

10. člen – Upravni organi in javne službe

199. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov Sloveniji priporočil, naj »**učinkovito ukrepa, da bi zmanjšala razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev [...] ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave**«.

Prvi odstavek

Na upravnih območjih države, na katerih število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, upravičuje spodaj določene ukrepe, in glede na položaj vsakega jezika se pogodbenice obvezujejo, da, če je to mogoče:

a i zagotovijo, da upravni organi uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike

200. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je pozval, naj za spodbujanje uporabe italijanskega jezika v lokalnih organih državne uprave sprejmejo učinkovite ukrepe.

201. V četrtem periodičnem poročilu slovenski organi oblasti obveščajo odbor strokovnjakov, da je poslovanje policije dvojezično na območjih občin, v katerih živi italijanska narodna skupnost. Vsi obrazci so izdani tudi v italijanščini in vsi stiki s pripadniki manjšine prav tako potekajo v italijanščini. Poleg tega lahko policisti obiskujejo tečaje italijanskega jezika. Na območju Policijske uprave Koper/Capodistria je bilo v letu 2012 dodatno presistemiziranih 175 delovnih mest, na katerih se prejema dodatek za dvojezičnost za policiste, ki izpolnjujejo pogoj znanja italijanskega jezika. Poleg tega Inšpektorat RS za kmetijstvo in okolje v območni enoti Koper/Capodistria posluje v italijanščini. Ribiški inšpektorji uporabljajo italijanščino in izdajajo dokumente v italijanščini. Druge inšpekcije v območni enoti Koper/Capodistria v svojem delovnem času le redko uporabljajo italijanščino, predvsem pa za stike s strankami po telefonu ali na terenu.

202. Med obiskom v Sloveniji pa so govorci italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da lokalni uradi organov državne uprave v praksi italijanščino uporabljajo redko, in še to samo ustno. Več ustanov (davčna uprava, ministrstvo za notranje zadeve, policija, geodetska uprava) še naprej posluje samo v slovenščini. Po podatkih iz ankete, ki so jo govorci italijanščine opravili junija 2013 na zavodu za zaposlovanje v Kopru/Capodistrii, Izoli/Isola in Piranu/Pirano, so bile objave delovnih mest in obvestila samo v slovenščini. Spletne strani so večinoma v slovenščini. Govorce italijanskega jezika, ki vztrajajo pri uporabi materinščine, imajo velikokrat za zgage, medtem ko se na uporabo italijanščine v upravi gleda kot na dodaten strošek. Predstavniki govorcev italijanskega jezika so odbor strokovnjakov tudi obvestili, da se formalna raven znanja italijanščine in njena dejanska uporaba pogosto močno razlikujeta, hkrati pa je nejasno, kako se ocenjuje znanje italijanščine. Italijanske narodnostne skupnosti organizirajo jezikovne tečaje v okviru projekta *Jezik/Lingua*; ta je del Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija, ki ga financirajo Evropski sklad za regionalni razvoj in obe državi.

203. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti znova poziva, naj učinkovito ukrepajo za spodbujanje rabe italijanskega jezika v lokalnih uradih organov državne uprave ter v naslednjem periodičnem poročilu zagotovijo konkretne primere praktičnega izvajanja te določbe.

b dajejo na voljo upravna besedila in obrazce, ki so v splošni rabi za prebivalstvo, v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali dvojezično

204. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, naj omogočijo dostop do široko uporabljenih upravnih besedil in obrazcev za javnost v italijanski ali dvojezični različici ter odboru strokovnjakov predložijo primere takih dokumentov.

205. V četrtem periodičnem poročilu se organi oblasti sklicujejo na italijanski portal, ki je del državnega portala E-uprava. Vendar pa za zdaj vsi obrazci niso na voljo v italijanščini.

206. Med obiskom v Sloveniji pa so predstavniki govorcev odbor strokovnjakov obvestili, da večje število široko uporabljenih upravnih besedil in obrazcev ni prevedenih v italijanščino, kjer pa obstajajo, niso neposredno na voljo; pridobiti jih je mogoče samo na zahtevo. Odbor strokovnjakov so seznanili z anketo, ki so jo izvedli junija 2013 in ki je pokazala, da v upravnih enotah Koper/Capodistria in Piran/Pirano ter na davčnem uradu Lucija/Lucia (občina Piran/Pirano) italijanskih obrazcev ni bilo na voljo.

207. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti poziva, naj sistematično dajejo na voljo upravna besedila in obrazce, ki so v splošni rabi za prebivalstvo, v italijanski ali dvojezični različici.

c *dovolijo upravnim organom, da sestavijo dokumente v regionalnem ali manjšinskem jeziku*

208. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena.

209. Med obiskom v Sloveniji so predstavniki govorcev italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da v praksi upravni organi le redko, če sploh kdaj, sestavijo dokumente v italijanščini. Poleg tega so poudarili, da je na osebnih dokumentih dvojezična le predloga, medtem ko se podatki, s krajevnimi imeni vred, dodajo v slovenščini.

210. Odbor strokovnjakov mora zato spremeniti svojo prejšnjo ugotovitev in meni, da je ta zaveza delno izpolnjena.

Drugi odstavek

Glede lokalnih in regionalnih oblasti na območjih, na katerih je število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike tako, da upravičuje spodaj navedene ukrepe, se pogodbenice obvezujejo, da dovolijo in/ali spodbujajo:

f *lokalne oblasti, da uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike v razpravah v svojih skupščinah, ne da bi izključevali uporabo uradnega jezika ali uradnih jezikov države*

211. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je pozval, naj podpirajo uporabo italijanščine v vseh navedenih občinah in po potrebi zagotovijo tudi finančna sredstva za tolmačenje.

212. Četrto periodično poročilo ne vsebuje informacij v zvezi s tem. Med obiskom v Sloveniji so govorcev italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da se italijanščina uporablja na zborih lokalnih skupnosti. V praksi svetniki, ki zastopajo italijansko narodno skupnost, govorijo v italijanščini, vendar vsi drugi svetniki tega jezika ne obvladajo dovolj, da bi jih razumeli.

213. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena.

g *uporabo ali sprejem tradicionalnih in pravih oblik krajevnih imen v regionalnih ali manjšinskih jezikih po potrebi skupaj s poimenovanjem v uradnem jeziku ali uradnih jezikih*

214. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti je pozval, naj v sodelovanju z govorcev italijanskega jezika pojasnijo pritožbe glede sprejetja in uporabe krajevnih imen znotraj narodno mešanega območja, kjer so se uporabljala le slovenska krajevna imena.

215. Kot navaja četrto periodično poročilo, lokalne skupnosti določajo imena krajev v slovenskem in italijanskem jeziku. Zakon o določanju območij ter o imenovanju in označevanju naselij, ulic in stavb zagotavlja sodelovanje javnosti pri sprejemanju odločitev, ki velja tudi za imenovanje in preimenovanje naselij in prepoveduje imenovanje/preimenovanje naselij brez predhodnega posvetovanja z »udeleženi osebami« območja, na katero se spremembe nanašajo. Udeležene osebe morajo imeti možnost, da povedo svoje mnenje o »novem« imenu naselja, v katerem živijo. Kot navajajo organi oblasti, se na

narodno mešanem območju občin Koper, Izola in Piran dosledno uporabljajo krajevna imena v slovenščini in italijanščini.

216. Predstavniki govorcev italijanščine so potrdili, da se krajevna imena redno uporabljajo tako v slovenščini in italijanščini. Vendar pa v mnogih primerih to niso tradicionalna italijanska krajevna imena, temveč slovenska imena, uvedena po drugi svetovni vojni, prevedena v italijanščino. Tako je denimo tradicionalno italijansko krajevno ime *Santa Lucia* v slovenščini postalo *Lucija*, sedanje ime v italijanščini pa je *Lucia*. Večina imen ulic je bila prav tako spremenjena in niso več v nikakršni povezavi s krajevno tradicijo. O imenih ulic se odloča brez posvetovanja.

217. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza le deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti spodbuja, naj zagotovijo rabo ali sprejetje tradicionalnih in pravih oblik krajevnih imen v italijanščini.

Tretji odstavek

Glede javnih storitev, ki jih zagotavljajo upravni organi ali druge osebe v njihovem imenu, se pogodbenice obvezujejo, da bodo na ozemlju, na katerem se uporabljajo regionalni ali manjšinski jeziki, in v skladu s položajem posameznega jezika ter če je to mogoče:

a zagotovile, da se regionalni ali manjšinski jeziki uporabljajo pri opravljanju storitev;

218. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je pozval, naj pri zagotavljanju javnih storitev na ustreznih območjih zagotovijo uporabo italijanščine in dosledno upoštevanje slovenskega pravnega okvira.

219. Četrto periodično poročilo navaja, da so obvestila in računi, ki jih uporabnikom pošiljata Komunala Koper in Rižanski vodovod, dvojezični.

220. Vendar pa so med obiskom v Sloveniji predstavniki govorcev italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da gospodarske javne službe večinoma poslujejo v slovenščini. Na pošti je dvojezičnih le nekaj obrazcev, medtem ko elektro in telekom poslujeta izključno v slovenščini.

221. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena.

Odbor strokovnjakov odločno poziva slovenske organe oblasti, naj pri zagotavljanju javnih storitev na ustreznem območju zagotovijo uporabo italijanščine.

Četrty odstavek

Zaradi uresničevanja določb prvega, drugega in tretjega odstavka, ki so jih pogodbenice sprejele, se pogodbenice obvezujejo sprejeti enega ali več naslednjih ukrepov:

- a prevajanje in tolmačenje, če se zahtevata;*
- b zaposlovanje, in kadar je potrebno, usposabljanje uradnikov in drugih potrebnih zaposlenih v javnih službah;*
- c ugoditev, če je le mogoče, prošnjam zaposlenih v javnih službah, ki znajo regionalni ali manjšinski jezik, da so imenovani na ozemlje, na katerem se ta regionalni ali manjšinski jezik uporablja*

222. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da so te zaveze izpolnjene za lokalno in državno upravo. V zvezi z javnimi storitvami so zaveze še vedno neizpolnjene. Odbor strokovnjakov je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v naslednje periodično poročilo vključijo več informacij o javnih storitvah.

223. Vendar pa v četrtem obdobju spremljanja izvajanja ni prejel konkretnih informacij o tem vprašanju.

224. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza izpolnjena za lokalno in državno upravo. V zvezi z javnimi storitvami ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da ta zaveza ni izpolnjena. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti prosi, naj v naslednje periodično poročilo vključijo več informacij o javnih storitvah.

11. člen – Javna glasila

Prvi odstavek

Pogodbenice se obvezujejo, da za uporabnike regionalnih ali manjšinskih jezikov na ozemljih, na katerih se ti jeziki govorijo, v skladu s položajem vsakega jezika, stopnjo posredne ali neposredne pristojnosti organov javne oblasti in njihovih pooblastil ali vloge na tem področju ter ob spoštovanju načela neodvisnosti in samostojnosti javnih glasil:

a v obsegu, v katerem radio in televizija opravljata poslanstvo javne službe:

i zagotovijo ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega kanala v regionalnih ali manjšinskih jezikih

225. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa je slovenske organe oblasti spodbudil, naj sprejmejo nujne ukrepe za razvoj strukturirane kadrovske politike glede radia in televizije v italijanskem jeziku.

226. Glede na četrto periodično poročilo radijske in televizijske programe za italijansko narodno skupnost ustvarja skupaj 215 oseb (stanje na dan 1. 10. 2011). Med obiskom v Sloveniji so govorci italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da je v to številko vključeno tudi tehnično osebje, ki pomaga pri vseh produkcijah, ne samo tistih v italijanščini. Število oseb, ki ustvarjajo oddaje v italijanščini, je manjše. Predstavniki govorcev italijanščine so znova izrazili zaskrbljenost zaradi splošnega proračunskega položaja italijanskih oddaj RTV Capodistria in zaradi trenutne menjave generacij, in sicer ker se izgubljen delovna mesta (npr. zaradi upokojevanja ali nepodaljševanja pogodb za določen čas) ne nadomeščajo. To zmanjšuje obseg in kakovost radia in televizije v italijanskem jeziku v Kopru/Capodistrii.

227. Odbor strokovnjakov meni, da je za zdaj ta zaveza še izpolnjena. Vseeno pa slovenske oblasti poziva, naj sprejmejo ukrepe za razvoj strukturirane kadrovske politike glede radia in televizije v italijanskem jeziku.

Tretji odstavek

Pogodbenice se obvezujejo zagotoviti, da so interesi uporabnikov regionalnih ali manjšinskih jezikov zastopani ali upoštevani v organih, ki so lahko ustanovljeni v skladu z zakonom z nalogo, da jamčijo svobodo in pluralizem javnih glasil

228. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vendar pa je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v naslednje periodično poročilo vključijo informacije o tem, kako se upoštevajo interesi govorcev italijanščine.

229. V četrtem periodičnem poročilu slovenski organi oblasti navajajo, da so interesi govorcev italijanščine zastopani in upoštevani znotraj programskega odbora in Programskega sveta RTVS. Vendar pa so predstavniki italijanske manjšine ponovili, da so pripadniki italijanske skupnosti v Svetu RTV Slovenija zastopani zgolj formalno, brez prave priložnosti, da prispevajo k odločitvam o pomembnih vprašanjih.

230. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnje periodično poročilo vključijo informacije o tem, kako se upoštevajo interesi govorcev italijanščine.

12. člen – Kulturne dejavnosti in ustanove

Drugi odstavek

Za ozemlja, na katerih se regionalni ali manjšinski jeziki tradicionalno ne uporabljajo, se pogodbenice obvezujejo, da bodo dovolile, spodbujale in/ali zagotavljale primerne kulturne dejavnosti in možnosti v skladu s prejšnjim odstavkom, če to upravičuje število tistih, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik.

231. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, da podprejo primerne kulturne dejavnosti in ustanove za italijanski jezik v predelih Slovenije zunaj obalnih občin, kjer je to upravičeno s številom govorcev.

232. Četrto periodično poročilo ne vsebuje konkretnih informacij o tem vprašanju. Med obiskom v Sloveniji so govorci italijanščine odbor strokovnjakov obvestili o kulturnem dogodku, ki je bil v letu 2012 organiziran v Mariboru v okviru prireditev Evropske kulturne prestolnice 2012. Vendar pa ga je financirala Italija in je bila to edina kulturna dejavnost, organizirana zunaj območja, na katerem se italijanščina tradicionalno uporablja.

233. Odbor strokovnjakov meni, da ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti poziva, da podprejo primerne kulturne dejavnosti in ustanove za italijanski jezik v predelih Slovenije zunaj obalnih občin, kjer je to upravičeno s številom govorcev.

13. člen – Gospodarsko in družbeno življenje

234. V tretjem obdobju spremljanja izvajanja je Odbor ministrov Sloveniji priporočil, naj »**učinkovito ukrepa, da bi zmanjšala razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi [...] italijanščine [...] v gospodarskih in družbenih dejavnostih**«.

Prvi odstavek

V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo, da v vsej državi:

b prepovejo v notranje pravilnike podjetij in v osebne dokumente vstavljati kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov vsaj med uporabniki istega jezika

235. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da ta zaveza ni izpolnjena.

236. Četrto periodično poročilo navaja, da po Zakonu o gospodarskih družbah sporazumevanje z delavci v družbi na območjih, kjer živi italijanska narodna skupnost, lahko poteka tudi v italijanskem jeziku. Čeprav morajo biti akti družbe sestavljeni v slovenskem jeziku, so na območjih, kjer živi italijanska narodna skupnost, lahko tudi v italijanskem jeziku. Odbor strokovnjakov poudarja, da se ta določba nanaša na vso državo, in ne samo na območje, kjer se uporablja italijanščina.

237. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj ga v prihodnjem periodičnem poročilu seznanijo s tem, ali zakonodaja v vsej državi prepoveduje, da bi se v notranje pravilnike podjetij in v zasebne dokumente vnesle kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo italijanskega jezika, vsaj med uporabniki tega jezika.

c nasprotujejo praksi, katere namen je odvratanje od uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi;

238. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza izpolnjena. Vseeno pa je slovenske organe oblasti zaprosil, naj v naslednjem periodičnem poročilu poročajo o izvajanju Zakona o varstvu potrošnikov.

239. Četrto periodično poročilo ne vsebuje informacij o izvajanju Zakona o varstvu potrošnikov v praksi.

240. Odbor strokovnjakov poudarja, da se ta zaveza nanaša na celotno območje države. Slovenske organe oblasti prosi, naj navedejo informacije o izvajanju teh zavez tudi zunaj narodno mešanega območja.

d *olajšujejo in/ali spodbujajo uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov tudi z drugimi sredstvi poleg že zgoraj navedenih*

241. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, naj sprejmejo ukrepe za omogočanje in spodbujanje rabe italijanskega jezika v skladu s to zavezo.

242. Četrto periodično poročilo navaja, da so bile brošure o preprečevanju nasilja v družini izdane tudi v italijanščini. Poleg tega je policija izdala dvojezične plakate in letake. Vendar pa so predstavniki govorcev italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da zasebna podjetja ne uporabljajo italijanščine, čeprav zakonodaja določa, da morajo pri nekaterih poslovnih postopkih podjetja na narodno mešanem območju uporabljati slovenščino in italijanščino. Na izdelkih slovenskega porekla so podatki o značilnostih, predvideni rabi, sestavinah in uporabi izdelka ali storitve samo v slovenščini.

243. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti poziva, naj sprejmejo ukrepe za omogočanje in/ali spodbujanje rabe italijanskega jezika v skladu s to zavezo.

Drugi odstavek

V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo, da na ozemlju, na katerem se uporabljajo regionalni ali manjšinski jeziki, če so javne oblasti za to pristojne in če je to razumno mogoče:

a *vključijo v svoje finančne in bančne predpise določbe, ki dovoljujejo na podlagi postopkov, ki so v skladu s poslovno prakso, uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov pri sestavljanju plačilnih nalogov (čeki, menice itd.) ali drugih finančnih dokumentov, ali da zagotovijo, kadar je to primerno, izvajanje takšnih določb*

244. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, da zagotovijo uresničevanje finančnih in bančnih predpisov, ki zahtevajo rabo italijanskega jezika.

245. Četrto periodično poročilo omenja gospodarske javne službe v Kopru/Capodistrii. Te izdajajo dvojezične račune, ne pa tudi plačilnih nalogov, ki so samo v slovenščini. Med obiskom v Sloveniji so govorcev italijanščine odbor strokovnjakov poleg tega obvestili, da so vsi plačilni nalogi in drugi finančni dokumenti v slovenščini.

246. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti poziva, da zagotovijo uresničevanje finančnih in bančnih predpisov, ki zahtevajo rabo italijanskega jezika.

b *v gospodarskem in družbenem sektorju, ki sta neposredno pod njihovim nadzorom (javni sektor), organizirajo dejavnosti za spodbujanje uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov*

247. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske oblasti je prosil, naj zagotovijo informacije o organizaciji ustreznih dejavnosti za spodbujanje rabe italijanskega jezika v javnem sektorju.

248. V četrtem periodičnem poročilu se slovenski organi oblasti sklicujejo na Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki si prizadeva zagotoviti pogoje za enakopravno javno rabo ter razvoj madžarščine in italijanščine na narodno mešanih območjih.

249. Odbor strokovnjakov meni, da za zdaj ta zaveza ni izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnjem periodičnem poročilu zagotovijo nadaljnje informacije o Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 in njenem izvajanju ter o organizaciji ustreznih dejavnosti za spodbujanje uporabe italijanščine v javnem sektorju.

- c** *zagotovijo, da socialnovarstvene ustanove, kot npr. bolnišnice, domovi za ostarele in drugi domovi, omogočajo sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik in potrebujejo nego zaradi slabega zdravja, starosti ali iz drugih razlogov, v njihovem jeziku*

250. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, naj po posvetu z govorci italijanščine zagotovijo, da socialnovarstvene ustanove, npr. bolnišnice, domovi za ostarele in drugi domovi, omogočajo sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo italijanski jezik, v njihovem jeziku.

251. Četrto periodično poročilo navaja, da več predpisov omogoča sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo italijanski jezik, v njihovem jeziku. Območni centri za socialno delo v obalni regiji imajo dvojezičnost opredeljeno v pravilnikih o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest, kjer so pri zaposlitvi zahtevana dodatna znanja iz manjšinskega jezika. Pravila o hišnih redih so dvojezična. Poleg tega morajo zdravstveni delavci, ki opravljajo svoje delo neposredno s pacienti na dvojezičnih območjih, obvladati tudi jezik narodnosti, tj. italijanski jezik. Med obiskom v Sloveniji so govorci italijanščine odbor strokovnjakov obvestili, da se v praksi v socialnovarstvenih ustanovah italijanski jezik uporablja le redko. Med osebjem je le malo takih z zadostnim znanjem italijanščine, osebje v izolski bolnišnici pa uporablja samo slovenščino. Vsi pisni dokumenti, ki jih izdajo zdravniki, so slovenski. Jezikovne tečaje organizira ena italijanska organizacija v okviru programa *Jezik/Lingua*.

252. Odbor strokovnjakov meni, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti poziva, naj po posvetu z govorci italijanščine zagotovijo, da socialnovarstvene ustanove, npr. bolnišnice, domovi za ostarele in drugi domovi, omogočajo sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo italijanski jezik, v njihovem jeziku.

- d** *s primernimi sredstvi zagotovijo, da so varnostna navodila sestavljena tudi v regionalnih ali manjšinskih jezikih*

253. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza delno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je spodbudil, da naj bodo varnostna navodila sestavljena tudi v italijanščini.

254. Četrto periodično poročilo ne vsebuje konkretnih informacij o tem vprašanju.

255. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza deloma izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj konkretne informacije o izvajanju te zaveze navedejo v prihodnjem periodičnem poročilu.

- e** *poskrbijo, da so informacije pristojnih javnih organov, ki se nanašajo na pravice potrošnikov, na voljo v regionalnih ali manjšinskih jezikih*

256. V tretjem ocenjevalnem poročilu je odbor strokovnjakov ocenil, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti je zaprosil, naj v naslednjem periodičnem poročilu zagotovijo informacije o praktičnem izvajanju spremenjenega Zakona o varstvu potrošnikov (2007), s katerim sta bili uporaba slovenskega in italijanskega jezika na narodno mešanem območju izenačeni.

257. Četrto periodično poročilo ne vsebuje zahtevanih konkretnih informacij.

258. Odbor strokovnjakov ostaja pri svoji prejšnji ugotovitvi, da je ta zaveza formalno izpolnjena. Slovenske organe oblasti prosi, naj v prihodnjem periodičnem poročilu predložijo informacije o njenem izvajanju v praksi.

4. poglavje – Ugotovitve in predlogi priporočil

4.1 Ugotovitve odbora strokovnjakov v četrtem obdobju spremljanja izvajanja

A. Odbor strokovnjakov ceni uspešno sodelovanje s slovenskimi organi oblasti med obiskom v Sloveniji. Kot je ugotovil že v prejšnjih ocenjevalnih poročilih, v Sloveniji veljajo zelo visoki pravni standardi zaščite madžarskega in italijanskega jezika, kar je Slovenija ohranila in razvijala tudi v četrtem obdobju spremljanja izvajanja. Izvajanje tega pravnega okvira je na nekaterih območjih še vedno nepopolno, kljub temu pa je treba Slovenijo pohvaliti za nenehno zavzemanje za varstvo in spodbujanje uporabe madžarskega in italijanskega jezika ter prizadevanja za varstvo romskega jezika.

B. Ko gre za jezike iz III. dela, je zagotavljanje madžarščine in italijanščine v slovenskem sistemu vzgoje in izobraževanja na ustreznih območjih zadovoljivo. Obstajajo sicer nekatere pomanjklivosti v sistemu usposabljanja učiteljev, vendar se slovenski organi oblasti teh težav zavedajo in jih skušajo obravnavati.

C. Dobro izoblikovani pravni okvir za uporabo madžarščine in italijanščine pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave se v praksi še naprej slabo izvaja. Poleg tega se pri zagotavljanju javnih storitev še vedno pojavljajo težave glede uporabe madžarščine in italijanščine.

D. Madžarščina in italijanščina se na sodiščih uporabljata le redko, in še to z uporabo tolmača. Za dolgoročno varstvo in spodbujanje madžarščine in italijanščine bi bilo koristno, če bi imelo osebje primerno znanje teh jezikov. Potrebni so ukrepi za spremljanje in vrednotenje dejanske rabe obeh jezikov v praksi, tako za sodno kot upravno osebje.

E. Odbor strokovnjakov je bil obveščen o odločbi Ustavnega sodišča Republike Slovenije, da mora biti po lokalnem referendumu iz leta 2009 ustanovljena nova občina Ankaran/Ancarano, ki je zdaj del občine Koper/Capodistria. Državni zbor je za zdaj zavrnil ustanovitev nove občine, vendar bo najverjetneje ustanovljena leta 2014. Ustanovitev nove občine bi lahko imela posledice za varstvo italijanskega jezika. Slovenski organi oblasti morajo sprejeti ukrepe, da bi preprečili morebitni negativni vpliv na rabo italijanskega jezika.

F. Slovenija je v zvezi z madžarščino in italijanščino sprejela zaveze na visoki ravni glede medijev, tudi ustanovitev ali vzdrževanje ene radijske in televizijske postaje. Obstoječo ponudbo za madžarski jezik je treba postopoma povečati in jo vsaj ohraniti za italijanski jezik. V zvezi z italijanščino se pojavljajo finančne težave, zaradi katerih se zmanjšuje število osebja.

G. Glede gospodarskega in družbenega življenja je treba opozoriti na velik razkorak med pravnim okvirom in dejansko prakso, saj madžarski in italijanski jezik v gospodarskih dejavnostih tako rekoč nista prisotna. Organi oblasti morajo z učinkovitim pristopom zagotavljati bolj načrtno izvajanje veljavne zakonodaje ter še naprej spodbujati dvojezičnost ustreznih področij.

H. V slovenski notranji zakonodaji še vedno ni nobene določbe, ki bi priznavala nemščino kot regionalni ali manjšinski jezik, kar ovira izvajanje II. dela listine za ta jezik. Kaže se potreba po razvoju pouka v nemščini/nemščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika. Finančna podpora slovenskih organov oblasti ostaja omejena in nezadostna za varovanje tega jezika. Nemščina kot regionalni ali manjšinski jezik v javnem življenju v Sloveniji večinoma ni prisotna, prav tako ne na radiu ali televiziji. Ukrepe za spodbujanje nemščine bi bilo treba zasnovati v tesnem sodelovanju z govorniki.

I. V slovenski notranji zakonodaji še vedno ni določb, ki bi priznavale hrvaščino kot regionalni ali manjšinski jezik. Slovenski organi oblasti niso ukrepali, da bi oblikovali pouk hrvaščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika na območjih, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja. Hrvaščini je namenjeno varstvo kot jeziku, ki ga govorijo »državljeni nekdanjih jugoslovanskih republik« ali »pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije«, vendar to ne ustreza namenu listine. Hrvaščina kot regionalni ali manjšinski jezik v javnem življenju v Sloveniji večinoma ni prisotna, prav tako ne na radiu ali televiziji. Za ta jezik je treba na

območjih, kjer se tradicionalno uporablja, II. del listine uveljavljati z odločnimi ukrepi, ki se razvijajo v sodelovanju z govorci.

J. V slovenskem pravnem okviru še vedno ni določb, ki bi priznavale srbščino kot regionalni ali manjšinski jezik. Podobno kot hrvaščina velja za jezik državljanov nekdanjih jugoslovanskih republik ali za jezik »priseljencev«. Pouk srbščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika na območjih, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja, ni vzpostavljen. Srbščina kot regionalni ali manjšinski jezik v javnem življenju v Sloveniji večinoma ni prisotna, prav tako ne na radiu ali televiziji. Za ta jezik je treba na območjih, kjer se tradicionalno uporablja, II. del listine uveljavljati z odločnimi ukrepi, ki se razvijajo v sodelovanju z govorci.

K. Nadaljevala so se prizadevanja v zvezi z varstvom in spodbujanjem romskega jezika. Romski jezik se poučuje pri izbirnem predmetu Romska kultura v 7.–9. razredu osnovne šole. Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji je bila leta 2011 dopolnjena z dejavnostmi na predšolski ravni. Kodifikacija različic romščine še vedno poteka in bi jo morali nadaljevati. Čeprav trenutno usposobljenih romsko govorečih učiteljev ni, pa organi oblasti še naprej podpirajo projekte usposabljanja za romske pomočnike. Vseeno pa je treba nadaljevati prizadevanja za okrepitev ponudbe izobraževanja v romskem jeziku na vseh stopnjah. Potrebno je tudi ozaveščanje o romskem jeziku in kulturi kot sestavnih delih slovenskega kulturnega bogastva ter njuno sprejemanje. Na področju radia in televizije je romščina prisotna na javnem radiu in televiziji pa tudi na zasebnih radijskih postajah.

L. Še vedno pa se navsezadnje kaže precejšnja potreba po večji ozaveščenosti vseh prebivalcev Slovenije o dediščini jezikovne raznolikosti v Sloveniji ter po spodbujanju razumevanja in nadaljnjih stikov med različnimi jezikovnimi skupinami. Zlasti je treba sprejeti usklajene ukrepe v medijih in izobraževanju, vključno z učnim gradivom in izobraževanjem učiteljev pa tudi novinarjev.

4.2 Predlogi priporočil na podlagi ugotovitev četrtega obdobja spremljanja izvajanja

Ob priznavanju prizadevanj slovenskih organov oblasti za varstvo regionalnih in manjšinskih jezikov, ki se uporabljajo v Sloveniji, se je odbor strokovnjakov pri ocenjevanju osredotočil na nekatere najpomembnejše pomanjkljivosti pri izvajanju listine. Kljub temu se ne sme razumeti, da priporočila, ki jih je predložil Odboru ministrov, zmanjšujejo pomen drugih, natančnejših ugotovitev iz poročila, ki veljajo same po sebi. V skladu s tem so oblikovana priporočila, ki jih je predlagal odbor strokovnjakov.

V skladu s četrtem odstavkom 16. člena listine ter na podlagi informacij iz tega poročila odbor strokovnjakov po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih predlaga, da Odbor ministrov Sloveniji priporoči naslednje:

Odbor ministrov je

v skladu s 16. členom Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih,

ob upoštevanju listine o ratifikaciji, ki jo je Slovenija predložila 4. oktobra 2000, in izjave z dne 26. junija 2007,

glede na oceno, ki jo je odbor strokovnjakov dal o uporabi te listine v Sloveniji,

ob zavedanju, da je bila ta ocena dana na podlagi informacij, ki jih je Slovenija vključila v četrto periodično poročilo, dodatnih informacij slovenskih organov oblasti, informacij pravno veljavno ustanovljenih ustanov in združenj v Sloveniji ter informacij, ki jih je odbor strokovnjakov pridobil med obiskom v Sloveniji,

[ob upoštevanju pojasnil slovenskih organov oblasti o vsebini poročila odbora strokovnjakov,]

priporoča, naj slovenski organi oblasti upoštevajo ugotovitve in priporočila odbora strokovnjakov ter zlasti:

1. v sodelovanju z govorniki nemščino, hrvaščino in srbščino priznajo kot manjšinske jezike, ki se v Sloveniji tradicionalno uporabljajo, ter zanje uporabijo določbe II. dela;
2. razvijejo pouk romskega jezika in kulture na vseh primernih stopnjah;
3. učinkovito ukrepajo, da bi zmanjšali razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev, pri gospodarskih in družbenih dejavnostih ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave;
4. okrepijo ukrepe za ozaveščanje javnosti o regionalnih ali manjšinskih jezikih v osrednjem izobraževanju in množičnih medijih.

Dodatek I: Listina o ratifikaciji

Slovenije:

Izjava, vključena v verbalno noto stalnega predstavništva Slovenije z dne 19. septembra 2000, predloženo generalnemu sekretarju ob deponiranju listine o ratifikaciji 4. oktobra 2000 – or. fr.

V skladu s petim odstavkom 7. člena listine bo Republika Slovenija smiselno uporabila določbe prvega do četrtega odstavka 7. člena za romski jezik.

Za obdobje: 1. 1. 2001–

Prejšnja izjava se nanaša na člen(e): 7. člen

Izjava, vključena v verbalno noto stalnega predstavništva Slovenije z dne 26. junija 2007, registrirano pri Generalnem sekretariatu 27. junija 2007 – or. angl.

Republika Slovenija izjavlja, da sprejema različne druge obveznosti iz listine, ki še niso navedene v verbalni noti, predloženi generalnemu sekretarju ob deponiranju listine o ratifikaciji. Hkrati navaja odstavke ali točke, izbrane v skladu z drugim odstavkom 2. člena in drugim odstavkom 3. člena, izmed določb III. dela listine, ki jih uporablja za vsakega od jezikov, ki ju je opredelila kot regionalna ali manjšinska jezika na območju Republike Slovenije. V skladu s tretjim odstavkom 3. člena se te obveznosti štejejo za sestavni del ratifikacije in imajo enak učinek od dneva ratifikacije. V smislu navedenega Republika Slovenija zamenjuje izjavo iz verbalne note z dne 19. septembra 2000 z naslednjo izjavo:

»Republika Slovenija izjavlja, da sta na podlagi Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih italijanski in madžarski jezik na ozemlju Republike Slovenije regionalna ali manjšinska jezika. V skladu z drugim odstavkom 2. člena listine bo Republika Slovenija za ta dva jezika uporabila naslednje določbe III. dela listine:

8. člen

za italijanski jezik:

prvi odstavek, točke a (i), b (i), c (i), d (i), e (iii), f (iii), g, h, i

drugi odstavek

za madžarski jezik:

prvi odstavek, točke a (ii), b (ii), c (ii), d (ii), e (iii), f (iii), g, h, i

drugi odstavek

9. člen

za italijanski in madžarski jezik:

prvi odstavek, točke a, b, c, d

drugi odstavek, točka a

10. člen

za italijanski in madžarski jezik:

prvi odstavek, točke a (i), b, c

drugi odstavek

tretji odstavek, točka a

četrti odstavek

peti odstavek

11. člen

za italijanski in madžarski jezik:

prvi odstavek, točki a (i), e (i)

drugi odstavek

tretji odstavek

12. člen

za italijanski in madžarski jezik:

prvi odstavek, točke a, d, e, f

drugi odstavek

tretji odstavek

13. člen

za italijanski in madžarski jezik:

prvi odstavek

drugi odstavek

14. člen

za italijanski in madžarski jezik:

odstavek a

odstavek b".

Za obdobje: 27. 6. 2007–

Prejšnja izjava se nanaša na člen(e): 2. člen

Dodatek II: Pripombe slovenskih organov oblasti

Vlada Republike Slovenije je prejela in z zanimanjem proučila 4. evalvacijsko poročilo Odbora strokovnjakov po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih o uveljavljanju listine v Republiki Sloveniji. Ob tej priložnosti se Vlada RS zahvaljuje odboru, da je prepoznal visoko raven varstva italijanskega in madžarskega jezika v Sloveniji in napredek ter podaja dodatne informacije glede nekaterih navedb in priporočil v omenjenemu poročilu:

1. Glede 2. predloga priporočila (poglavje 4.2. na strani 41) in navedb v 26. odstavku ter med 105 in 118. odstavkom poročila poudarjamo, da se Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (2004, dopolnitev 2011) izvaja celovito. Izvajanje ima pomemben vpliv in prepoznane rezultate izobraževanja Romov, zlasti velja izpostaviti vključevanje romskih pomočnikov v vzgojno-izobraževalne zavode in njihovo izobraževanje, izoblikovanje mreže učiteljev, ki delajo z Romi, in njihovo usposabljanje. Izpostaviti velja tudi boljšo šolsko klimo v šolah, socialne inkubatorje z različnimi dejavnostmi v romskem jeziku tako za starše kot otroke, gradivo v romskem jeziku za različne starostne skupine (pravljice, knjige, slovarji, slovnice itd.), delo na kodifikaciji (različic) romskega jezika, itd. Izbirni predmet Romska kultura izvajajo poleg romskih pomočnikov tudi učitelji. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport si bo tudi v prihodnje prizadevalo za še boljšo dostopnost različnih vrst gradiv tako v fizični kot spletni uporabi za vzgojno-izobraževanje zavode.
2. Glede navedb v 28. odstavku poročila o odsotnosti manjšinskih jezikov oziroma celo promociji njihove negativne podobe v slovenskih medijih izpostavljamo, da iz poročila ali izmenjave na srečanju z delegacijo Odbora strokovnjakov po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih ni razvidno, na podlagi katerega konkretnega primera ali primerov je ta ocena utemeljena. Mnenje Vlade Republike Slovenije je, da o splošnosti ali vseprisotnosti tovrstnih tendenc v slovenskih medijih ni mogoče govoriti.
3. Glede navedb v 46. odstavku izpostavljamo, da vključujejo podatki o sofinanciranih projektih v obdobju 2010 – 2012 projekte, ki so bili namenjeni pripadnikom nemško govoreče etnične skupine, ne glede na organizatorja in prijavitelja projekta. Kriterij za odobritev so-financiranja navedenih projektov je bil ciljna skupina, kateri so bili projekti namenjeni.
4. Glede navedb v 103. odstavku o vključenosti v pripravo 4. periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih izpostavljamo, da je bil osnutek poročila objavljen na spletnih straneh Ministrstva za zunanje zadeve kot nosilca njegove priprave hkrati z odprtim pozivom vsem zainteresiranim posameznikom ali skupinam, da nanj podajo predloge dopolnitev.
5. Glede navedb o odsotnosti sodnikov z znanjem italijanskega jezika v 191. odstavku poročila in glede navedb v odstavku D v IV. poglavju poročila o znanju italijanskega in madžarskega jezika s strani sodnega osebja bi spomnili na informacijo, da je na območju Okrožnega sodišča v Kopru zaposlenih 15 sodnikov in 5 strokovnih sodelavcev, na območju Višjega sodišča v Kopru pa 3 sodniki in 3 strokovni sodelavci, ki pri delu uporabljajo tudi italijanski jezik. 131. odstavek poročila sicer že korektno navaja informacijo o osebju na Okrajnem sodišču v Lendavi, ki pri delu uporablja madžarski jezik.
6. Glede ugotovitev in predlogov za priporočila Odbora ministrov v IV. poglavju poročila podajamo splošno pripombo, da Ministrstvo za kulturo že od leta 1991 sistematično izvaja ukrepe za tam omenjene jezikovne skupnosti (poleg italijanske, madžarske in romske skupnosti). Skladno s 14., 61. in 62. členom Ustave Republike Slovenije (v nadaljevanju ustave) so tem osebam zagotovljene individualne pravice za ohranjanje jezikovnih in kulturnih značilnosti. Iz javnih sredstev se zanje sofinancirajo projekti na različnih področjih kulture (jezik, kulturna vzgoja, mediji, založništvo itd.), kar krepi njihovo kulturno bogastvo (II. del ELRMJ).

Cilje varovanja kulturnih pravic manjšinskih in regionalnih jezikov ter drugih socialnih skupin pristojno ministrstvo dosega ne le s finančnimi instrumenti, ampak tudi z organizacijskimi (strokovna pomoč in svetovanje vsem izvajalcem, ki delujejo na tem področju, vodja sektorja organizira najmanj enkrat letno dan odprtih vrat za vse umetnike, ki delujejo na tem področju ipd.) ter normativnimi instrumenti (mediacije, pravno svetovanje z osveščanjem ipd.).

Iz raziskave, ki jo je v letu 2012 naročilo Ministrstvo za kulturo, izhaja, da je potrebno še posebno pozornost posvetiti območni integraciji oziroma ohranjanju lokalnih identitet. Iz raziskave je namreč razvidno, da gre za majhno število pripadnikov teh skupin. Republika Slovenija je sprejela ukrepe za ohranitev njihove kulturne dediščine in zagotovitev višjih finančnih sredstev v državnem proračunu kljub težki gospodarski situaciji v državi, kar je razvidno iz Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2014 – 2017 (Uradni list RS, št. 99/13). Cilj »Višja raven področne in območne integracije manjšin« zajema tudi ukrepa, ki sta namenjena majhnim avtohtonim skupinam in ohranitvi njihovih specifičnih etničnih identitet, zlasti na lokalni ravni (območna integracija) in kakovostni kulturni integraciji pripadnikov nemško govoreče etnične skupine, posebno Kočevarjev staroselcev, katerih kultura zaradi nevarnosti izumrtja zahteva posebno skrb.

S sredstvi Evropskega socialnega sklada je Ministrstvo za kulturo v obdobju 2007 – 2013 krepilo kadrovske zmogljivosti nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s spodbujanjem kulturne raznolikosti. V naslednji Evropski finančni perspektivi 2014 – 2020 bo ministrstvo predvidoma spodbujalo krepitev kadrovske zmogljivosti nevladnih organizacij, ki delujejo na področju razvijanja kulturne raznolikosti in za njeno promocijo.

Ministrstvo za kulturo jezikovno politiko do jezikov, za katere je ob ratifikaciji ELRMJ sprejela obveznosti, izvaja prek Službe za slovenski jezik predvsem na področju strateških dokumentov. Tako smo, izhajajoč iz Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014 – 2018, ki je bila sprejeta v Državnem zboru Republike Slovenije julija 2013, oblikovali dve delovni skupini za pripravo dveh akcijskih načrtov, in sicer za jezikovno izobraževanje in jezikovno opremljenost. V okviru delovne skupine za jezikovno izobraževanje sodeluje tudi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Problematika izobraževanja, promocije in opremljenosti teh jezikov bo obravnavana v okviru teh dve skupin. Predlagani bodo konkretni ukrepi za nadaljnji razvoj in promocijo teh jezikov. Vlada Republike Slovenije bo akcijska načrta sprejela najkasneje septembra 2014.

7. Glede tretjega predloga priporočila (poglavje 4.2. na strani 41) slovenskim organom oblasti naj »učinkovito ukrepajo, da bi zmanjšali razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev, pri gospodarskih in družbenih dejavnostih ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave« sporočamo, da je v pripravi Zakon o avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji.

Ob tej priložnosti se želi Republika Slovenija zahvaliti strokovnjakom za hitro pripravo poročila, ki ga želimo v Republiki Sloveniji zelo poglobljeno preučiti in s tem odpraviti morebitne pomanjkljivosti. Republika Slovenija zagotavlja dosledno izvajanje svojih obveznosti do jezikov, ki jih je sprejela z ratifikacijo ELRMJ. Zahvaljujemo se tudi strokovnjakom, ki v svojem poročilu Republiki Sloveniji priznavajo visoke standarde zapisane v Ustavi Republike Slovenije in v notranji zakonodaji.

Prav zaradi visokih standardov, ki veljajo v skladu z notranjo zakonodajo Republike Slovenije, včasih nastaja občutek, da v praksi ni vse v celoti uresničeno, dejansko pa gre le za manjše ali začasne nedoslednosti.

Seveda si bo Republika Slovenija še naprej prizadevala, ob rednem poročanju in v sodelovanju s strokovnjaki za ELRMJ za napredek pri vprašanjih, ki so bila izpostavljena. Republika Slovenija v skladu s svojo ustavo tudi vsem ostalim, ki jih ratifikacija ELRMJ ne vključuje, kot že omenjeno, zagotavlja po 61. členu ustave njihove individualne pravice pri izražanju narodne pripadnosti, jezika in kulture.

